

**YARGI KARARLARI IŞIĞINDA
İDARİ YARGIDA ŞEKLE AYKIRILIK SEBEBİYLE
DAVA DİLEKÇESİNİN REDDİ
-İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU'NUN
3. VE 5. MADDESİ BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRMELER-**

(Araştırma Makalesi)

DOI: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1375511>

Prof. Dr. Serkan ÇINARLI*
Doç. Dr. Hüseyin BİLGİN**
Arş. Gör. Kadir Can ÖZEL***

Öz

İdari yargılama usulünde yazılı yargılama usulü geçerlidir. Yazılı yargılama usulünün geçerli olması nedeniyle dava dilekçelerinin de birtakım özellikler taşıması gerekmektedir. Dava dilekçesinde bulunması gereken özelliklerin neler olduğu hususu 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenlenmiştir. Aynı şekilde tek dilekçeyle birden fazla idari işleme karşı dava açılacak haller ile birden fazla kişinin tek dilekçeyle dava açabileceği haller de 2577 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan düzenlemelere aykırı dilekçeler hakkında mahkemece dilekçenin reddine karar verilecektir. Dilekçenin reddi kararında belirtilen eksikliklerin giderilmemesi ise davanın reddine karar veril-

* İzmir Bakırçay Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, İzmir (serkan.cinarli@bakircay.edu.tr) ORCID: 0000-0002-2471-875X (Geliş Tarihi: 15.08.2023-Kabul Tarihi: 14.09.2023) Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.

** Konya Bölge İdare Mahkemesi Hakimi, Konya (huseyinbilgin22@hotmail.com) ORCID: 0000-0003-1887-792X (Geliş Tarihi: 15.08.2023-Kabul Tarihi: 14.09.2023) Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.

*** Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı, Ankara (k.c.ozel@gmail.com) ORCID: 0000-0002-0223-0382 (Geliş Tarihi: 15.08.2023-Kabul Tarihi: 14.09.2023) Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.

mesi gibi neticeler doğurabilmektedir. Bu nedenle gereksiz veya hatalı verilen dilekçenin reddi kararları davacıların hak arama özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve mahkemeye erişim hakkının engellenmesine de neden olabilmektedir.

Çalışmamızda uygulamada çok karşılaşılan dilekçenin reddi ve buna bağlı olarak davanın reddi kararları incelenmiştir. İncelediğimiz kararlardan hareketle de verilen kararların mahkemeye erişim hakkını engelleyip engellemediği hususundaki görüşlerimize yer verilmiştir. Ayrıca ilgili konu başlığı altında kararlarla ilgili yorumlarımıza yer verilerek bu hususlarda uygulamada gördüğümüz eksiklikleri gidermek için çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Yazılılık ilkesi, Dava dilekçesi, Dilekçenin reddi, Davanın reddi, 3. madde, 5. madde, 15/5. madde

IN THE LIGHT OF JUDICIAL DECISIONS REJECTION OF THE LAWSUIT PETITION DUE TO VIOLATION OF THE FORM IN ADMINISTRATIVE JURISDICTION -EVALUATIONS IN THE CONTEXT OF ARTICLES 3 AND 5 OF THE LAW OF ADMINISTRATIVE JURISDICTION PROCEDURE-

(Research Article)

Abstract

The written jurisdiction procedure is valid in the administrative jurisdiction procedure. Due to the fact that the written jurisdiction procedure is valid, the lawsuit petitions should also have some features. The features that should be included in the lawsuit petition are regulated in Article 3 of the Law No. 2577. Likewise, cases where a lawsuit can be filed against more than one administrative act with a single petition and cases where more than one person can file a lawsuit with a single petition are regulated in Article 5 of the Law No. 2577. The court will decide to reject the petition about the petitions that violate the aforementioned regulations. Failure to correct the stated deficiencies in the decision to reject the petition may lead to consequences such as the decision to dismissal of the case. For this reason, the decisions to rejection of an unnecessary or erroneous petition may also prevent the right to legal remedies, the right to fair trial and the right to access to court.

In our study, rejection of the petition, which is very common in practice, and accordingly, the decisions to dismissal of the case were examined. Based on the decisions we have examined, our opinions on whether the decisions made prevent the right to access to the court have been included. In addition, our comments on the decisions were included under the relevant topic, and it has been tried to offer solutions in order to eliminate the deficiencies we saw in practice in these matters.

Keywords

The principle of writing, Lawsuit petition, Rejection of the petition, Dismissal of the case, Article 3, Article 5, Article 15/5.

GİRİŞ

“Söz uçar, yazı kalır!” (*Verba volant, scripta manent!*) deyişiyle yazılılığın önemi toplumsal yaşamın birçok alanında kendini göstermekle birlikte, hukuk alanında da son derece önem taşımaktadır. Zira örneğin, bir ticari -hukuki- ilişkinin senede dayandırılması yahut bir satış sözleşmesinin yazıya dökülmesi, tarafların hak kaybını önlemesi bakımından önem taşımaktadır. Bu durum, idari yargılama hukuku (idari yargı) alanına da ‘yazılılık ilkesi’ olarak sirayet etmiştir. Üstelik bu ilke, idari yargılama hukukunda uyulması ihtiyari değil, zorunlu olan bir ilke olarak kabul edilmektedir.

Yazılılık ilkesi, gerek uygulamada gerekse öğretilerde idari yargılama hukukunun ilkelerinden ve özelliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. İdari yargıda kural ‘yazılılık’, istisna ‘sözlülük’ olduğundan, yargılama sürecinin başlangıcından sona ermesine kadar bu ilkeye uygun hareket edilmelidir. Bu bağlamda, dava dilekçesiyle dava açılmasından başlayarak bir dizi usul işleminin kural olarak yazılı olarak yürütülmesi gerekmektedir.

Dava dilekçesinin yazılı olması gerekliliği kadar dilekçede bulunması gereken hususlar, davanın açılması ve dilekçenin verilebileceği yerler, dilekçenin verilmesi üzerine yapılacak işlemler ve sonuçları da ele alınması gereken önemli hususlardır. Bunlara ek olarak, dava dilekçesi üzerinde yapılacak ilk inceleme, dilekçe üzerinde ilk inceleme sonucunda verilecek kararlar ve nihayetinde dilekçenin ve davanın reddiyle ilgili kimi meseleler de çalışmamız bakımından üzerinde durulacak konulardandır.

Bahsedilen konular ele alınırken, daha ziyade idari yargıda dava dilekçesi üzerinde yapılan ilk inceleme sonucunda şekle aykırılık sebebiyle dava dilekçesinin reddi üzerinde durulacaktır. Normatif olarak 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 3. ve 5. maddelerini irdedeceğimiz çalışmamızda, öğretilerdeki çalışmalardan yararlanılmakla birlikte özgün yargı kararlarından da çokça yararlanılmıştır. Böylelikle hem teorisyenlere hem de pratisyenlere yönelik bir çalışma ortaya konulmaya çalışılmıştır.

I. DAVA DİLEKÇESİ

Dava dilekçesi hakkında açıklama yapmadan evvel yazılılık ilkesiyle ilgili detaylı açıklama yapmak isabetli gözükmemektedir. Zira adli yargıda temel kural sözlü yargılamanın esas olmasıyken, idari yargıda yazılı yargılama esastır.

İdarenin işleyişinde ve idari işlemlerin oluşmasında geçerli olan yazıllık ilkesi Fransa'dan esinlenilerek ülkemizdeki idari yargılama usulünde benimsenmiştir¹. İdarenin işlemlerinin kural olarak yazılı olması, Fransa'da ve Türkiye'de idari yargılama usulünde yazıllık ilkesinin benimsenmesine neden olmuştur². İdari yargıda yazıllık ilkesinin benimsenmesinin gerekçesi olarak, dilekçeler aşamasındaki sürelerin düzenlenerek davaların hızlandırılması, uyuşmazlıkların makul ve kısa zamanda sonuçlandırılması gösterilmektedir³.

İdari uyuşmazlıkların konusunu oluşturan idari işlemler ve idari sözleşmeler⁴ yazılı şekle tabi olduğundan, yazıllık ilkesinin son derece doğal olduğu belirtilmektedir⁵. İdari eylemlerden kaynaklanan tam yargı davalarında 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK)⁶ m. 13 gereği, dava açmadan önce idareye yapılacak zorunlu başvuru ve başvuru üzerine verilebilecek ret kararı da yazılı olacaktır. Zımnî ret kararları da varsayım olarak aynı mahiyette görülmelidir. İdari uyuşmazlıkların tamamı yazılı veya yazılı varsayılan birer idari işleminden kaynaklanacağı için bunlara karşı açılacak davaların yazılı şekle tabi olması eşyanın tabiatından kaynaklanan bir zorunluluktur⁷.

İdari yargıda yazıllık ilkesi bir zorunluluk olarak İYUK'ta düzenlenmiştir. İdari yargıda geçerli olan yazıllık ilkesi, normatif kaynağını İYUK'un 1/2 hükmünden almaktadır. Bu hükme göre, "*Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır*". Bu düzenle-

¹ **Zabunoğlu**, Yahya: "İdari Yargılama Usulü: Genel İlkeler ve Pozitif Düzenlemeler", İdari Yargıda Son Gelişmeler Sempozyumu, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları, Ankara 1982, s. 97; **Kumrulu**, Ahmet: Vergi Yargılama Hukukunun Kuramsal Temelleri İşlev-Yapı-İlkeler-Nitelik, Ankara 1989, s. 95.

² **Çağlayan**, Ramazan: İdari Yargılama Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 238.

³ **Zabunoğlu**, s. 97; **Kumrulu**, s. 95; **Karakoç**, Yusuf: Türk Vergi Yargılaması Hukukunda Delil Sistemi, Denge Yayınevi, İzmir 1994, s. 69; **Çağlayan**, İdari Yargılama Hukuku, s. 238; **Atay**, Ender Ethem: İdari Yargılama Hukuku (İİBF-SBF ve MYO'lar için), Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 75.

⁴ Yazıllık ilkesi, sözleşmelerin şartnameleri bakımından da kendini göstermektedir (**Özel**, Kadir Can: "İdari Sözleşmelerin Ölçütleri Üzerine Bir Değerlendirme", Ombudsman Akademik Dergisi, S. 12, 2020, s. 184).

⁵ **Atay**, s. 75.

⁶ R.G., T. 20.01.1982, S. 17580.

⁷ **Atay**, s. 75-76.

meye paralel şekilde, İYUK'ta, idari davaların Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılacağı düzenlenmiştir (İYUK m. 3/1)⁸. İYUK m. 16'da da yazılılık ilkesine ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Maddeye göre, dava dilekçesi ile davacının ikinci dilekçesi ve davalı idarenin savunma dilekçesi ile davalının ikinci savunma dilekçesi yazılı olmalıdır. Aynı maddeye göre, Danıştay'da ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda savcı esas hakkındaki düşüncesini ve taraflar da buna karşı görüşlerini yazılı olarak bildirirler. Ayrıca idari yargı yerleri, 're'sen araştırma ilkesi' kapsamında gerekli gördükleri belgenin gönderilmesini ve her türlü bilginin verilmesini taraflardan ve ilgili yerlerden yazılı olarak ister; bu bilgi ve belgeler idari yargı yerine yazılı olarak sunulur. İdari yargı yeri de her türlü tebligatı yazılı olarak yapar⁹.

1991 tarihli bir Anayasa Mahkemesi kararında da yazılı yargılama usulünün ülkemizde uygulanan idari yargılama hukukunun baskın niteliği ve genel ilkelerinden olduğu belirtilmiştir¹⁰. 2004 tarihli bir Danıştay kararında da idari yargı yerlerinin yazılı yargılama yapma zorunluluğunun olduğu ve idari yargıda tanık dinlenilmesi gibi bir yöntem olmadığı¹¹ belirtilerek yazılı-

⁸ Adli yargıda sözlü yargılama esas olduğundan, kural olarak mahkeme tarafları bizzat dinlemekte, beyanlarını yüz yüze almakta, iddia ve savunmaları sözlü olarak almaktadır. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na (HMK) göre, medeni yargılama usulünde de davaların açılması ve davaya cevap verilmesi dilekçeyle olmaktadır (m. 317/1). Ancak medeni yargılama usulünde, yargılamalar kural olarak duruşmalarla ilerler ve birçok usul işlemi tutanaklara sözlü olarak geçirilir. Ceza yargılama usulünde ise, soruşturma aşamasında yazılılık ilkesi, kovuşturma aşamasında sözlülük ilkesi geçerlidir.

⁹ **Akyılmaz**, Bahtiyar/**Sezginer**, Murat/**Kaya**, Cemil: Türk İdari Yargılama Hukuku, Yenilenmiş 4. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2020, s. 39.

¹⁰ AYM., E. 1990/40, K. 1991/33, T. 01.10.1991, R.G., T. 07.02.1992, S. 21135.

¹¹ İYUK'ta tanık deliliyle ilgili olarak HMK'ya atıf yapılmamış olması ve idari yargıda yazılı yargılama usulünün geçerliliği, Danıştay kararlarında tanık deliline idari yargıda başvurulamayacağına gerekçesi olmuştur. Danıştay, yargılamada tanık deliline başvurulmasını bozma nedeni olarak görmektedir (Dan. 3. D., E. 1989/3460, K. 1990/3569, T. 25.12.1990, Danıştay Dergisi, S. 82-83, s. 261; Dan. 3. D., E. 86/1201, K. 86/2706, T. 24.12.1986, Danıştay Dergisi, S. 66-67, s. 187; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 682; **Çağlayan**, İdari Yargılama Hukuku, s. 379; **Candan**, Turgut: "Hukuk Muhakemeleri Kanununun Hükümlerinin İdari Davalarda Uygulanabilirliği", www.turgutcandan.com, E.T. 14.04.2023). Öğretide kimi yazarlar, yemin ve tanık delili gibi bazı delil çeşitlerinin idari yargılama hukukuyla bağdaşmadığı ve aksi durumun yazılılık ilkesine aykırı olacağı görüşündedir (**Gözübüyük**, A. Şeref/**Tan**, Turgut: İdare Hukuku, C. II - İdari Yargılama Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 1999, s. 984; **Erkut**, Celâl/**Soybay**, Selçuk: Anayasa ve İdari Yargılama Hukukuna İlişkin Kanunlar, Yenilenmiş 5. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 353). Öğretideki kimi yazarlar ise, idari yargılama hukukunda tanık delilinin kabul edilebileceği ve re'sen araştırma ilkesinin tanık deliline başvurmayla elverişli olduğu görüşündedir (**Kaneti**, Selim: Vergi Hukuku, Filiz Kita-

lılık ilkesine sıkı sıkıya uyulması gerektiği belirtilmiştir¹². Öyle ki, idari yargıda taraflar tüm tasarruflarını yazılı olarak yaparlar ve mahkeme yargılama sürecini duruşmalar aracılığıyla değil, dosya üzerinden yürütür. İdari yargı kolunda görevli mahkemeler, yargılamayı esasen dosyada bulunan bilgi ve belgeler üzerinden yaparlar¹³.

İdari yargıda kural yazıllık olmakla birlikte, yazıllık ilkesine göre ikincil nitelikte olan sözlü yargılamanın uygulanabilmesi için kanunda açık bir düzenlemenin bulunması gerekmektedir¹⁴. İYUK'ta düzenlenen ve yazıllık ilkesinin istisnası olan 'duruşma'¹⁵ buna örnek olarak verilebilir. Nite-

bevi, İstanbul 1989, s. 299; **Tezel**, Adnan: "Türk Vergi Hukukunda İspat ve Delil Sistemi", İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Reşat Kaynar'a Armağan, İstanbul 1981, s. 254; **Hondu**, Selçuk: "İdari Yargılama Usulünde Deliller ve Şahit", Günışığında Yönetim II - Yargısal Korunma, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 302; **Karakoç**, s. 127-128; **Çağlayan**, İdari Yargılama Hukuku, s. 381; **Çağlayan**, Ramazan: "İdari Yargılama Usulünde Tanık Delilinin Yeri", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 3-4, 2003, s. 206; **Ardıçoğlu**, Artuk: "İdari Yargıda Tanık", Yaklaşım Dergisi, S. 215, 2010, www.adaletbiz.com, E.T. 14.04.2023).

¹² Dan. 8. D., E. 2003/3369, K. 2004/917, T. 25.02.2004, www.kazanci.com.tr, E.T. 12.04.2023.

¹³ **Ulusoy**, Ali D.: Yeni Türk İdare Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 684.

¹⁴ **Gözübüyük**, A. Şeref: Yönetmelik Yargı, Güncelleştirilmiş 37. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2020, s. 326; **Tan**, Turgut: İdare Hukuku, Güncelleştirilmiş 8. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2019, s. 1058; **Kalabalık**, Halil: İdari Yargılama Usulü Hukuku, 5. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2013, s. 242; **Yıldırım**, Ramazan/**Çınarlı**, Serkan: Türk İdari Yargılama Hukuku Dersleri, Astana Yayınları, Ankara 2018, s. 131.

¹⁵ Öğretide, duruşmanın, hem davanın taraflarının psikolojik açıdan rahatlamalarını hem de iddia, savunma ve delillerin tartışılmasını sağlayarak dilekçeler üzerinde anlaşılma-yan hususların açıklanmasına yarayan önemli bir müessese olduğu belirtilmekte ve idari yargılama usulünde duruşmaların işlevsiz / etkisiz olduğundan yakınılmaktadır (**Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 39-40; **Çınarlı**, Serkan/**Ağar**, Baykal: "İdari Yargıda Duruşmaların Verimliliği Sorunu", KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2016, s. 45-65). Yargılamanın sözlü olmasının olumlu yönü, hakim yargılama sürecinde tarafları bizzat görüp dinleyerek adil yargılamanın gerçekleştirilmesi ve yazılı yargılamaya göre daha pratik olması; yargılamanın yazılı olmasının olumlu yönü, mahkemenin yalnızca dosya üzerinden inceleme yaparak taraflardan etkilenme olasılığının azaltılması ve daha tarafsız olabilmesidir. Bununla birlikte, idari yargıda duruşmaların pratikte etkin ve işlevsel olmadığı belirtilmektedir (**Ulusoy**, İdare Hukuku, s. 685). Nitekim idari yargıda yargılamanın en sonunda bir kez duruşma yapıldığı, önceki yargılama aşamalarında duruşma yapılmadığı, en sonda yapılan duruşmanın da sembolik nitelikte olduğu dile getirilmektedir (**Ulusoy**, İdare Hukuku, s. 685; **Ulusoy**, Ali D.: İdari Yargılama Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 93-94). İdari yargıda koşulların varlığı halinde yalnızca bir kez yapılan duruşmada taraflar dava ve cevap dilekçelerinde yazılları dışında başka hususları ileri süremezler. Duruşmada taraflar, daha önce yazıllarını bir kez de sözlü olarak dile getirmekle veya o çerçevede açıklama yapmakla yetinirler (**Candan**, Turgut: İdari Yargı'da Uyuşmazlığın Başlangıcından

kim Danıştay'da, idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve yüz yetmiş bir bin Türk lirasını (2023 yılında) aşan tam yargı davaları ile tarh edilen vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı yüz yetmiş bir bin Türk lirasını (2023 yılında) aşan vergi davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır (İYUK m. 17/1)¹⁶. Temyiz ve istinafta duruşma yapılması tarafların istemine ve Danıştay veya ilgili bölge idare mahkemesi kararına bağlıdır (İYUK m. 17/2). Bununla birlikte, tarafların duruşma yapılması yönündeki talebinin de dilekçeyle yapılabileceği düzenlendiğinden (İYUK m. 17/3), yazılılık ilkesine uyulması gerekliliği duruşmaya geçilebilmesi için adeta bir ön şarttır. Kaldı ki, Danıştay'da duruşmalı işlerde dahi savcı düşüncesini yazılı olarak açıklar (İYUK m. 18/4).

Öte yandan, kamu düzenini ilgilendiren durumlar hariç olmak üzere, dava dilekçesinde ve savunma dilekçesinde ileri sürülmeyen hususlar duruşmada ileri sürülemezdir¹⁷. Bu sebeple, idari yargıda yazılılık ilkesi ve dilekçeler son derece önemlidir.

A. Dava Dilekçesinde Bulunması Gereken Hususlar

İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılacağından (İYUK m. 3/1),

---

Sona Ermesine Kadar, Yargılamanın Tüm Aşamalarıyla İlgili Dilekçe Yazım Rehberi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. XVII). Onar'a göre, duruşmanın da dahil olduğu yargılama usulü 'karma sistem' olup ülkemizin idari yargısında uygulanan sistem bu sistemdir. Yazara göre, sözlü yargılama usulü, idari davaların yapısıyla bağdaşmaz (Onar, Sıddık Sami: İdare Hukukunun Umumi Esasları, C. 3, Hak Kitabevi, İstanbul 1966, s. 1935-1937, 1947).

¹⁶ İlk derece mahkemelerinde tarafların usulüne uygun olarak süresi içerisinde duruşma talep etmesine rağmen, ilk derece mahkemesince duruşma yapılmaksızın karar verilmesi hali istinaf ve temyiz incelemesinde bir bozma nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır (Dan. 4. D., E. 2013/9157, K. 2014/1768, T. 18.03.2014, Danıştay Dergisi, S. 136, s. 517-518; Dan. 8. D., E. 2011/9465, K. 2013/84, T. 17.01.2013, Danıştay Dergisi, S. 133, s. 406-407; Dan. 15. D., E. 2014/7034, K. 2014/7968, T. 11.11.2014; Dan. 10. D., E. 2016/5748, K. 2016/4188, T. 29.11.2016, **Bilgin**, Hüseyin: İdari Davalar ve Çözüm Yolları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 347'den naklen; Ankara BİM. 8. İDD., E. 2023/899, K. 2023/730, T. 24.05.2023; İzmir BİM. 2. İDD., E. 2023/849, K. 2023/1017, T. 23.05.2023; Bursa BİM. 2. İDD., E. 2021/932, K. 2023/646, T. 25.04.2023; İstanbul BİM. 1. İDD., E. 2023/494, K. 2023/637, T. 19.04.2023; Konya BİM. 1. İDD., E. 2023/624, K. 2023/613, T. 15.03.2023; Samsun BİM. 2. İDD., E. 2022/122, K. 2023/154, T. 21.02.2023; Gaziantep BİM. 1. İDD., E. 2020/1756, K. 2023/116, T. 19.01.2023; Erzurum BİM. 2. İDD., E. 2022/1371, K. 2022/3554, T. 28.09.2022; Adana BİM. 1. İDD., E. 2022/1413, K. 2022/1962, T. 09.06.2022).

¹⁷ **Gözübüyük**, s. 326; **Tan**, s. 1058.

dava dilekçesinin davacı veya varsa temsilcisi tarafından imzalanması bir gerekliliktir¹⁸. Yetkili olmayan kişi tarafından imzalanan dilekçe, imzasız dilekçe olarak değerlendirilir¹⁹. Onar'a göre, "yazılı şekle tabi muamelelerde şekil, imza ile tekemmül eder"²⁰. Nitekim 1955 tarihli bir Danıştay kararında da, davacı tarafından sunulan dava dilekçesinde imza olmaması nedeniyle dilekçenin hukuken dava dilekçesi mahiyet ve vasfında olmadığı, bu sebeple ortada açılmış bir dava bulunmadığı belirtilmiştir²¹. Danıştay, dava dilekçesinin -tüm- nüshalarının imzalanmaması durumunda dilekçenin reddine karar vermektedir²². Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, davacı tarafta birden fazla kişi yer alması halinde bu kişilerin tümünün dava dilekçesinde imzasının bulunmamasını dilekçenin reddi sebebi olarak değerlendirmiştir²³.

İdari yargı kolunda mahkemeler talep konusuyla sınırlı olarak inceleme yapabildiğinden, talep konusunun açık, belirli ve somut olması gerekir²⁴. İdari yargıda dava dilekçesi için belirli bir şekil şartı yoktur. Ancak İYUK gereğince dava dilekçesinde bulunması gereken zorunlu hususlar / unsurlar vardır. İYUK'un 3/2 hükmüne göre dava dilekçelerinde bulunması gereken hususlar²⁵ şunlardır:

- Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,
- Davanın konu ve sebepleri ile dayandığı deliller,
- Davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi,

¹⁸ Davacı ve/veya vekili tarafından imzalanmayan dava dilekçesinin İYUK'un 3. maddesi uyarınca reddi gerektiği hakkında bkz. Dan. 8. D., E. 2016/12856, K. 2016/9812, T. 23.11.2016; Dan. 8. D., E. 2016/11279, K. 2016/9212, T. 11.11.2016; Dan. 8. D., E. 2016/15055, K. 2016/11832, T. 29.12.2016, **Bilgin**, İdari Davalar, s. 318-319'dan naklen.

¹⁹ **Yıldırım**, Turan/**Fiş Üstün**, Gül: Açıklamalı-Notlu İdari Yargılama Usulü Kanunu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 92.

²⁰ **Onar**, s. 1947.

²¹ Dan. 4. D., E. 1953/1864, K. 1955/312, T. 02.02.1955, Danıştay Dergisi, S. 69, s. 66.

²² Dan. 6. D., E. 1973/1544, K. 1973/1798, **Gözübüyük/Tan**, s. 938'den naklen; Dan. 10. D., E. 2001/5524, K. 2002/7, **Bal**, Yakup/**Karabulut**, Mustafa/**Şahin**, Yahya: İdari Yargılama Usulü ile İlgili Danıştay 10. Dairesinin Seçilmiş Kararları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 25'ten naklen; Dan. 10. D., E. 1997/7466, K. 1998/10, **Bal/Karabulut/Şahin**, s. 32'den naklen.

²³ Dan. İDDK., E. 1977/637, K. 1977/423, **Gözübüyük/Tan**, s. 938'den naklen.

²⁴ **Kaplan**, Gürsel: İdari Yargılama Hukuku, Güncelleştirilmiş 6. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2020, s. 401.

²⁵ Dava dilekçelerinde yer alacak hususlar konusunda geniş bilgi için bkz. **Bilgin**, İdari Davalar, s. 121-130.

- Vergi, resim, harç, benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına ilişkin davalarla tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar,
- Vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya vergi cezasının nevi ve yılı, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ve numarası ve varsa mükellef hesap numarası.
- Öte yandan, askeri hizmetlere ilişkin olarak ilgili asker kişi tarafından açılacak olan iptal veya tam yargı davalarında da İYUK hükümleri uygulanacaktır. Ancak bu kişilerin dava dilekçelerinde İYUK'un 3/2 hükmünde sayılan hususlara ilave olarak asker kişinin sicili, varsa sınıfı ve rütbesi de belirtilmelidir. Kanun koyucu asker kişilere ilişkin olarak dava dilekçesinde bulunması gereken hususlara ilavede bulunmuştur. Dolayısıyla asker kişilere ilişkin olarak açılacak olan iptal veya tam yargı davalarında asker kişinin sicilini, sınıfını ve rütbesini yazmaması dava dilekçesinin reddi gerekçesi olabilecektir²⁶.

Dava dilekçelerinde, yukarıda sayılan hususların bulunmaması halinde; yani bu hususların belirtilmemiş veya eksik belirtilmiş olması halinde, aynı mahkemede otuz gün içinde tekrar dava açılmak üzere dilekçenin reddine karar verilir (İYUK m. 15/1-d). Dilekçe ret kararı, davanın reddi anlamına gelmediğinden, dilekçe üzerindeki eksiklikler tamamlanarak yeni dava dilekçesi aynı mahkemeye sunulabilir. Dilekçenin reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dava dilekçesinde eksiklikler tamamlanmamış yahut ilk dilekçe-deki yanlışlıklar tekrarlanmışsa mahkeme tarafından dava reddedilir (İYUK m. 15/5).

Ayrıca dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örnekleri dava dilekçesine eklenir. Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur (İYUK m. 3/3). Dava konusu yapılan kararın aslının veya suretinin dava dilekçesine eklenmemesi de dilekçenin reddi yaptırımıyla sonuçlanmaktadır²⁷.

B. Dava Açılması ve Dava Dilekçesinin Verilebileceği Yerler

Fiziki ortamda açılacak davalarla ilgili olarak İYUK m. 4'e göre, dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere,

²⁶ Bilgin, İdari Davalar, s. 407.

²⁷ Dan. 8. D., K. 962/363, T. 30.01.1962, Onar, s. 1947'den naklen; Dan. 8. D., E. 2016/176, K. 2016/3240, T. 01.04.2016, Bilgin, İdari Davalar, s. 318'den naklen.

- İdare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına,
- İdare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın asliye hukuk hakimliklerine,
- Yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir²⁸.

Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına veya yukarıda yazılı yerlere verilen dilekçelerin harç²⁹ ve posta ücretleri alındıktan sonra deftere derhal kayıtları yapılarak kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır (İYUK m. 6/1). Davanın görüleceği yargı yerine ve diğer yerlere dilekçenin verildiği ve kaydın kapıldığı tarih, davanın açıldığı tarih olarak kabul edilir³⁰. Davacılara, kayıt tarih ve sayısını gösteren imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kağıdı verilir (İYUK m. 6/2).

2015 tarihli Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin İdari İşler ile Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesi Usul ve

²⁸ Dava dilekçesi ve diğer belgelerin verileceği yerler ile bu konuya ilişkin idari yargı karar örnekleri konusunda geniş bilgi için bkz. **Bilgin**, İdari Davalar, s. 132-138. Öte yandan, asker kişiler tarafından açılan idari davalar (iptal veya tam yargı davaları) İYUK m. 4'te sayılan yerlere verilebilir. Bir başka ifadeyle, asker kişiler açacakları idari davalarda 4. maddede sayıldığı üzere davaya bakacak olan ilgili idare mahkemesine doğrudan başvurma suretiyle veya ilgili idare mahkemesine gönderilmek üzere, buldukları yerdeki idare mahkemeleri veya asliye hukuk mahkemeleri aracılığıyla dava açabilir. Ancak asker kişilere yönelik olarak İYUK 20/C-3 özel hükmü de getirilerek asker kişilerin açacakları davalarda kolaylık sağlanmıştır. Buna göre, asker kişiler açacakları idari davalarda bu sayılan yerlere ilave olarak ilgili idari yargı yerlerine gönderilmek üzere, en yakın amirlerine de evraklarını teslim edebilirler. Asker kişilerin en yakın amirlerine verecekleri dilekçenin verildiği tarih de davanın açıldığı tarih olarak kabul edilecektir. Oysa asker olmayan kişiler tarafından açılan davalarda bu şekilde en yakın amirleri vasıtasıyla dava dilekçesinin gönderilmesi imkanı bulunmamaktadır (**Bilgin**, İdari Davalar, s. 407- 408).

²⁹ Dava harçları, sunulan adalet hizmetinin karşılığı (bedeli) olan bir 'fiyat' niteliğinde olmayıp yürütülen adalet hizmetinin (kamu hizmetinin) kamusal finansmanına özel kişilerin 'katkı'sı niteliğindedir. Bu katkı, hem kamu bütçesine gelir sağlamakta hem de dava açma hakkının kötüye kullanılarak mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmesinin önüne geçilmesini sağlamaktadır. Çünkü açtığı dava aleyhine sonuçlanan tarafa harç ve posta giderleri iade edilmemekte, üstelik tarafın davayı kaybetmesi durumunda karşı tarafın dava giderlerini ve vekalet ücretini ödeme yükümlülüğü de doğmaktadır. Bu sebeple, dava açılmasının davacıya belli bir mali külfeti bulunmaktadır. Bununla birlikte, dava harç miktarlarının orantısız şekilde yüksek olması, kişilerin mahkemeye erişim hakkı bağlamında 'hak arama özgürlüğü'ne ve 'adil yargılanma hakkı'na aykırılık oluşturabilecektir (**Ulusoy**, İdare Hukuku, s. 740).

³⁰ Dan. VDDK., E. 2002/277, K. 2002/409, T. 08.11.2002, www.legalbank.net, E.T. 16.04.2023; Dan. VDDK., E. 1999/191, K. 1999/643, T. 24.12.1999, www.legalbank.net, E.T. 16.04.2023.

Esaslarına İlişkin Yönetmelik (Yönetmelik)³¹ uyarınca, başka yer bürosundan açılan davalarda da dava harca tabiyse harç ve posta ücreti, harca tabi değilse posta ücreti tahsil edildikten sonra teslim alınan evrak elektronik ortama aktarılır, fiziki evrak da gecikmeksizin ilgili mahkemeye gönderilir. Posta ve havale masrafı düşüldükten sonra, harç ve posta ücretinden kalan miktar ilgili mahkemenin hesabına aktarılır (Yönetmelik m. 62/4).

Dava dilekçesi, ön büro³² veya tevzi³³ işiyle görevlendirilen yazı işleri personeline teslim edilir. Dava dilekçesi, dava harca tabiyse harç ve posta ücreti, harca tabi değilse posta ücreti tahsil edildikten sonra tevzi edilir ve tevzi formunun³⁴ bir örneği başvuru sahibine verilir (Yönetmelik m. 62/1, m. 62/2).

Öğretide, dava dilekçesinin posta yoluyla gönderildiği durumlarda dava açma tarihi postaya verme tarihi değil, dilekçenin mahkeme kalemine ulaşım kaydının yapıldığı tarih olduğu; benzer şekilde asliye hukuk hakimlikleri dışındaki mahkemelere ve Cumhuriyet savcılıklarına verilen dilekçelerde de bu çözümün kabul edilmesi gerektiği dile getirilmektedir³⁵. Danıştay da çeşitli kararlarında, dava dilekçesinin postaya verildiği tarih esas alınarak dava süresinin hesaplanamayacağını belirtmiştir³⁶.

İdari yargıda davalar hem fiziki ortamda hem de elektronik ortamda açılabilir. Zira İYUK m. 31’de, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında HMK’ya atıf yapılmaktadır. Buna bağlamda, adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemi olan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden dava ve diğer yargılama işlemleri elektronik ortamda gerçekleş-

³¹ R.G., T. 11.07.2015, S. 29413.

³² Ön büro, “Davanın açılmasından başlamak üzere, vezne görevi dâhil, yargılama ile ilgili bütün işlemler, dava ve işlerin mahkemelere gönderilmesi ile mahkemelere sunulan veya mahkemelerden talep edilen her türlü evraka ilişkin işlemlerin yapıldığı, genellikle mahkemelerin giriş kısımlarında bulunan ve tüm bölge idare, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerine hizmet veren yazı işleri birimini” ifade eder (Yönetmelik m.4/1-ü).

³³ Tevzi, “Birimdeki işlerin, niteliği ve kapsamı dikkate alınarak görev, yetki ve iş bölümü esaslarına göre elektronik ortamda dağıtılmasını” ifade eder (Yönetmelik m. 4/1-y).

³⁴ Tevzi formu, dava veya işlerin hangi mahkemeye ya da daireye gönderildiğini gösteren ve başvuru sahibine verilen alındı belgesine verilen isimdir. Tevzi formu, dağıtım yapılan mahkemenin adını, dosyanın esas numarası ile esas numarasının verildiği tarih ve saati, dosya türünü, tarafların ad ve soyadlarını, davanın konusunu ve varsa ilişkili dosya numarasını içerir (Yönetmelik m. 62/3).

³⁵ Atay, s. 352.

³⁶ Dan. 7. D., E. 984/198, K. 985/114, T. 21.01.1985, Danıştay Dergisi, S. 60-61, s. 329; Dan. 4. D., E. 984/55, K. 984/3440, T. 27.09.1984, Danıştay Dergisi, S. 58-59, s. 160.

tirilebilir (HMK m. 445/1). Elektronik ortamda, güvenli elektronik imza (e-imza) kullanılarak dava açılabilir, harç ve avans ödenebilir, dava dosyaları incelenebilir. Fiziki olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgeler e-imzayla elektronik ortamda hazırlanabilir ve gönderilebilir. E-imzayla oluşturulan tutanak ve belgeler ayrıca fiziki olarak gönderilmez, belge örneği aranmaz (HMK m. 445/2).

UYAP ve e-imza kullanımının yaygınlaşmasıyla beraber, idari yargıda elektronik ortamda açılan davaların fiziki ortamda açılan davalara göre gün geçtikçe oranı artmaktadır. Elektronik ortamda dava açmak, duruşmalara katılmak ve geri kalan yargısal süreçleri takip etmek zamandan ve emekten tasarruf sağlamaktadır³⁷. Norm koyucu irade de bu durumu dikkate alarak elektronik ortamda açılacak davalar ve yapılacak işlemlere ilişkin düzenlemeler getirmiştir. Bununla birlikte, bilişim dünyasında UYAP gibi sistemlerde sorunlar ortaya çıkması yahut bu mecralardaki verilerin silinmesi olasılığı düşünüldüğünde fiziki ortamda dava açılması ve diğer işlemlerin yapılması bu açıdan hala önemini korumaktadır.

Dava, dava dilekçesinin harç ve posta ücreti yatırılarak UYAP'a kaydedildiği tarihte açılmış sayılır (Yönetmelik m. 62/5). Elektronik ortamda işlem yapılamaması halinde durum bir tutanakla tespit edilir ve işlem fiziki ortamda yapılır. Elektronik sistem açıldığında fiziki ortamda yapılan işlemler gecikmeksizin elektronik ortama aktarılır. Bu durumda dava, söz konusu tutanağın düzenlendiği tarihte açılmış sayılır. Fiziki ortamda gelen tüm belgeler derhal elektronik ortama aktarılır (Yönetmelik m. 62/, m. 62/8).

Gerçek kişilerin UYAP Vatandaş Bilgi Sistemi, tüzel kişi temsilcilerinin UYAP Kurum Bilgi Sistemi üzerinden dava açabilmeleri için e-imza sahibi olmaları gerekir (Yönetmelik 62/9). Taraf vekilleri de UYAP üzerinden e-imzayla dava açabilir. Bu işler için ayrıca el ürünü imzalı belge istenmez. Avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi üzerinden dava açabilmeleri için e-imza sahibi olmaları gerekir. Dava, dilekçenin UYAP üzerinden mahkeme ekranlarına düştüğü tarihte açılmış sayılır. İşlem sonucunda başvuru sahibinin elektronik ortamda erişebileceği bir tevzi formu oluşturulur (Yönetmelik 62/10)³⁸.

³⁷ İdari yargıda istinaf ve temyiz incelemesinde duruşma yapılmasının faydalı ve sakıncalı yönlerinin bulunduğu dair bkz. **Özel**, Kadir Can: "İdari Yargıda İstinaf Sistemi Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 44, 2020, s. 45-81.

³⁸ Dava, fiziki ortamda mesai saati sonuna, elektronik ortamda ise saat 00:00'a kadar açılabilir (Yönetmelik m. 62/11).

C. Dava Dilekçesinin Verilmesi Üzerine Yapılacak İşlemler

Dava Dilekçesi ve ekleri Danıştay'da Evrak Müdürlüğüne kaydedilir ve Genel Sekreterlikçe görevli dairelere havale olunur (İYUK m. 14/1). Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dilekçeler evrak bürosunca kaydedilerek ilgili mahkemelere havale olunur. Dava dilekçesi ve eklerinin kaydının yapılmasından sonra davacılara (dilekçe sahiplerine), mahkeme kalemleri ya da ön bürolar tarafından kayıt tarih ve sayısını gösteren imzalı ve mühürlü ücretsiz bir alındı kağıdı verilir (İYUK m. 6/2, m. 14/2)³⁹.

Davanın görüleceği yere gönderilmek üzere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harç pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kağıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır (İYUK m. 6/3). Dilekçelerin üç gün içinde taahhütlü olarak gönderilmesi yönündeki düzenleme, yargı organlarının iç işleyişine ilişkin bir düzenleme olduğundan, bu süreye uyulmaksızın üç günden sonra gönderilen dava dilekçeleri ilgilileri bakımından hak kaybına neden olmaz⁴⁰.

Harç ve posta ücreti yatırılmaksızın dava açılması kural olarak mümkün değildir⁴¹. İdari yargıda açılacak her davaya ilişkin bir dava harcı ve davalı idarenin sayısına göre değişiklik gösteren posta ücreti bulunmaktadır. Kural olarak bu masraflar dava sonunda haksız çıkan tarafa yükletilmek üzere davacıdan tahsil edilir. Dava masraflarının hiç yatırılmaması veya eksik yatırılması durumunda, mahkemeler karşı tarafa yönelik tebligat işlemlerine başlamazlar⁴².

Bununla birlikte, herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücretiyle dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi ve tamamlanması hususu daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebligat⁴³ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilme-

³⁹ İdari yargılamada dava dilekçesinin kaydedilmesi üzerine dava açılmaktadır. Yani dava dilekçesinin kaydedildiği tarih, davanın açıldığı tarih olarak kabul edilmektedir (Yıldırım/Fiş Üstün, s. 280; Özdemir, Halit Eyüp: İdari Yargıda Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 78; Bilgin, İdari Davalar, s. 148).

⁴⁰ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s. 122; Nitekim Danıştay, taahhütlü olarak gönderinin yapılması ve dava dilekçesinin ilgililere elden teslim edilmesini hak kaybı olarak görmemiştir (Dan. 8. D., E. 1992/1166, K. 1993/2258, T. 10.06.1993, www.legalbank.net, E.T. 07.05.2023).

⁴¹ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s. 122; Ancak 492 sayılı Harçlar Kanunu'na göre harçtan muaf olanlar için bu şart aranmaz.

⁴² Yıldırım/Çınarlı, s. 157.

⁴³ Tebligat re'sen genel bütçeden yapılır (İYUK m. 6/6).

diği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa ‘davanın açılmamış sayılmasına’ karar verilir ve davacıya tebliğ olunur (İYUK m. 6/4)⁴⁴.

Öte yandan, dava açılırken posta ücreti tam olarak ödenmekle birlikte, dava açıldıktan sonra posta ücretinde azalma olabilmektedir. Dava açıldıktan sonra posta ücretinde tebliğ işlemlerinin yapılmasını engelleyecek şekilde azalma olması halinde, otuz gün içinde posta ücretinin tamamlanması daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ⁴⁵ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Posta ücreti süresi içinde tamamlanmazsa ‘dosyanın işlemde kaldırılmasına’ karar verilir. Bu kararın tebliği tarihinden başlayarak üç ay içinde, eksikliği tamamlanmak suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde ‘davanın açılmamış sayılmasına’⁴⁶ karar verilir ve davacıya tebliğ olunur (İYUK m. 6/5)⁴⁷.

D. Dava Dilekçesi Verilmesinin (Dava Açılmasının) Sonuçları

Dava dilekçesinin önemini anlayabilmek için dava dilekçesi verilmesinin, yani dava açılmasının sonuçları üzerinde durmak gerekir. Zira dava açılmasının, idari yargılama hukuku ve maddi hukuk açısından kimi hukuki sonuçları bulunmaktadır. Bu sonuçlar genel olarak; derdestlik, hak düşürücü süre, hüküm verme zorunluluğu, iddia ve savunmanın sınırlandırılmasıyla ilgilidir.

Derdestlik, bir davanın mahkemede görülüyor olmasıdır⁴⁸. Yani derdestlik kavramı, davanın daha önce açıldığını ve halen görülmekte olduğunu

⁴⁴ Dan. VDDK., E. 2010/82, K. 2012/24, T. 25.01.2012, **Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 122’den naklen.

⁴⁵ Tebligat re’sen genel bütçeden yapılır (İYUK m. 6/6).

⁴⁶ Davanın açılmamış sayılması kararına karşı kanun yollarına başvurmak mümkündür (Dan. İDDK., E. 2006/567, K. 2006/368, T. 04.05.2006, *Danıştay Dergisi*, S. 114, s. 71-73); idari yargıda davanın açılmamış sayılması müessesesi hakkında geniş bilgi için bkz. **Bilgin**, Hüseyin: “İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması Konusu”, *Adalet Dergisi*, S. 35, 2009, s. 86-106.

⁴⁷ Dan. 9. D., E. 1981/4348, K. 1983/4153, T. 15.06.1983, *Danıştay Dergisi*, S. 52-53, s. 443; Dan. 2. D., E. 2006/3185, K. 2006/2961, T. 30.10.2006, *Danıştay Dergisi*, S. 144, s. 132. Anayasa Mahkemesi, İYUK m. 6/5’in kanun önünde eşitsizliğe neden olduğu ve hak arama özgürlüğünü kısıtladığı gerekçesiyle norm denetimi yoluyla önüne gelen uyumsuzluğa ilişkin verdiği kararda söz konusu hükmü Anayasa’ya aykırı görmemiştir (AYM., E. 2018/150, K. 2019/79, T. 16.10.2019, R.G., T. 19.11.2019, S. 30953).

⁴⁸ **Kuru**, Baki/**Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder: *Medeni Usul Hukuku*, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s. 358.

ifade etmektedir⁴⁹. Davanın açılmasıyla birlikte derdestlik hali de başlar⁵⁰. HMK'nın 'Dava şartları' başlığı altındaki 114/1-ı maddesinde düzenlenen ve "Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması" olarak ifade edilen derdestlik kavramı, İYUK'ta düzenlenmemiştir. Ancak idari yargıda da konusu, sebebi ve tarafları aynı olan⁵¹ birden fazla dava açılabilmesi mümkün olduğundan, HMK'nın derdestliğe ilişkin düzenlemeleri idari yargıda kıyasen uygulanacaktır⁵². Zira derdestlik, usul hukukunun genel ilkelerindedir⁵³. Bir dava görülürken kamu düzenine ilişkin bir dava şartı olan derdestlik durumu ortaya çıktığında, bu durum taraflarca ileri sürülebilir veya hakim tarafından re'sen dikkate alınabilir. Derdestlik halini tespit eden mahkemece davanın reddi yönünde karar verilir⁵⁴.

Dava açılmasının bir diğer sonucu olan hak düşürücü süre, bazı hakların ve yetkilerin kullanılmasının, belirli borçların yerine getirilmesinin talep edilmesinin kanunlar tarafından belirli sürelerle bağlanmasıdır⁵⁵. İdare hukuku ile idari yargıda zamanaşımı özel hukuktan farklı olarak kamu düzenine ilişkindir. Yani özel hukukta zamanaşımı taraflarca ileri sürülebilirken, idari yargıda zamanaşımı taraflarca ileri sürülebilir veya mahkemece re'sen dikkate alınabilir⁵⁶. Öğretide 'zamanaşımı' kavramını kullananlar varken⁵⁷, 'hak düşürücü süre' kavramını tercih edenler de vardır⁵⁸. Yıldırım ve Çınarlı'ya göre, idari yargıda davanın açılmasıyla birlikte, hak düşürücü süre kesilir ve açılan davayla dava konusu hak veya menfaat süre bakımından korunur⁵⁹.

⁴⁹ Yıldırım/Çınarlı, s. 234.

⁵⁰ Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 267.

⁵¹ Bir davada derdestlikten söz edilebilmesi için görülmekte olan diğer davanın taraflarının, konusunun ve sebebinin aynı olması gerekir (Dan. 6. D., E. 2012/139, K. 2013/2848, T. 24.04.2013, www.kazanci.com.tr, E.T. 08.05.2023). Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava görülmekteyken, ikinci davanın esas derdestlikten ötürü incelenmez (Dan. 15. D., E. 2011/358, K. 2011/1493, T. 20.09.2011, www.kazanci.com.tr, E.T. 08.05.2023).

⁵² Yıldırım/Çınarlı, s. 234.

⁵³ Dan. 15. D., E. 2011/358, K. 2011/1493, T. 20.09.2011, www.legalbank.net, E.T. 08.05.2023.

⁵⁴ Işıklar, Celâl: "İdari Yargıda Derdestlik", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1, 2012, s. 63.

⁵⁵ Yıldırım/Çınarlı, s. 235.

⁵⁶ Dan. 4. D., E. 51/1975, K. 52/68, T. 18.01.1952, Danıştay Dergisi, S. 54-57, s. 197.

⁵⁷ Gözübüyük, s. 421; Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 267

⁵⁸ Yıldırım ve Çınarlı'ya göre, zamanaşımının kesilmesi yerine hak düşürücü sürenin kesilmesinden bahsedilmelidir (Yıldırım/Çınarlı, s. 235).

⁵⁹ Yıldırım/Çınarlı, s. 235.

Dava açılmasının bir diğer sonucu ise, hüküm verme zorunluluğudur. Dava açılması üzerine, mahkeme harekete geçmekle yükümlü olup önüne gelen uyuşmazlık hakkında karar vermek zorundadır⁶⁰. Bu zorunluluk, Anayasa m. 36/2'deki "Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz" düzenlemesinin de bir gereğidir. Mahkemenin usulüne uygun şekilde açılan davaya bakmaması, hakkın yerine getirilmesinden kaçınılması sebebiyle hakimın hukuki sorumluluğunun ortaya çıkmasına (HMK m. 46/1-e) ve görevi kötüye kullanma suçu (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu⁶¹ m. 257) bağlamında cezai sorumluluğunun doğmasına neden olabilecektir.

Öte yandan, iddia ve savunmanın sınırlandırılması da dava açılmasının sonuçlarındandır. Hukuk yargılaması kadar geniş kapsamlı olmasa da idari yargılama usulünde de iddia ve savunmalar İYUK aracılığıyla sınırlandırılmıştır⁶². İdari yargılama usulünde taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler (İYUK m. 16/4)⁶³. Yani idari yargılama usulünde davacı bakımından dava dilekçesinin kayda geçmesiyle, davalı bakımından ise cevap dilekçesiyle iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı başlamaktadır⁶⁴. Ayrıca dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkan bulunmadığına mahkemece kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir (İYUK m. 21). İddia ve savunmanın sınırlandırılmasının (iddia ve savunmanın değiştirilmesi veya genişletilmesi yasağının) istisnası olan bu düzenlemeye göre, birtakım belgelerin vaktinde mahkemeye sunulması mümkün olmamışsa, mahkemenin kabulü halinde bu belgeler daha sonra sunulabilecektir. İddia ve savunmanın sınırlandırılmasının diğer istisnası ise, 'ıslah'⁶⁵ veya 'artırma'⁶⁶ müessesesidir. Buna göre, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödemek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir (İYUK m. 16/4). Düzenleme, sadece tam yargı davalarında, dava dilekçesinde belirtilen miktarın bir defaya mahsus olmak üzere mahkeme nihai

⁶⁰ Gözübüyük, s. 422.

⁶¹ R.G., T. 12.10.2004, S. 25611.

⁶² Gözübüyük, s. 423; Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 269.

⁶³ Gözübüyük'e göre, kamu düzenini ilgilendiren konularda yapılan iddia ve savunmalardaki değişiklikler bu kuralın dışındadır (Gözübüyük, s. 423).

⁶⁴ Yıldırım/Çınarlı, s. 236.

⁶⁵ Yıldırım/Çınarlı, s. 236.

⁶⁶ Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 270-271.

karar verene kadar arttırılabilmesine imkan tanımakta olup bu yönüyle iddia ve savunmanın sınırlandırılmasının istisnasını oluşturur.

II. YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE İDARI YARGILAMA USULÜ KANUNU'NUN 3. VE 5. MADDESİ BAĞLAMINDA DAVA DİLEKÇESİNİN REDDİ SEBEPLERİ

İdari yargıda dava açıldığında, uyuşmazlığın esası hakkında incelemeye geçmeden evvel usul kuralları çerçevesinde bir inceleme yapılmaktadır. Yapılacak bu incelemeye İYUK, “*ilk inceleme*” demektedir⁶⁷. İdari yargının özelliklerinden biri olarak kabul edilen ilk inceleme müessesesi, davaların ön koşullar sürüncemede bırakılmadan karara bağlanmasını sağlayan basit ve hızlı işleyen bir mekanizma olarak görülmektedir⁶⁸. Bu müesseseyle, tebligat işlemleri, keşif, bilirkişi ve duruşma gibi usul işlemlerinin; mahkeme tarafından yapılacak yazışmaların gereksiz şekilde yapılması önlenmiş olmaktadır⁶⁹.

Dava dilekçesi sunulması üzerine ilk inceleme konuları İYUK m. 14’te düzenlenmiştir. Buna göre, dilekçeler üzerinde yapılacak ilk inceleme konuları şunlardır:

- a) Görev ve yetki,
- b) İdari merci tecavüzü,
- c) Ehliyet,
- d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,
- e) Süre aşımı,
- f) Husumet,
- g) 3. ve 5. maddelere uygun olup olmadığı.

Dava dilekçeleri, yukarıda sayılan ilk inceleme konuları bakımından Danıştay’da daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve

⁶⁷ Öğretide bu müessese “*ön inceleme*”, “*ön yargılama*” olarak da adlandırılmaktadır (Yıldırım/Çınarlı, s. 160; Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 271; Atay, s. 355).

⁶⁸ Gözübüyük, A. Şeref/Dinçer, Güven: İdari Yargılama Usulü, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 1999, s. 416; Bilgin, İdari Davalar, s. 267-268. Öğretide, ilk inceleme müessesesi, dava dilekçesindeki eksikliklerin zaman kaybı olmadan, hızlı bir şekilde giderilmesini sağlaması bakımından olumlu görülmele birlikte; görev, süre, ehliyet, merci tecavüzü gibi kimi ilk inceleme konuları bakımından olumlu görülmemektedir. Zira hukuken önemli ve karmaşık olan bu sorunlar, karşı tarafın görüşü alınmadan yalnızca mahkemenin değerlendirmesine göre karara bağlanmaktadır (Gözübüyük/Dinçer, s. 416; Tan, s. 1073).

⁶⁹ Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s. 129.

vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından “sırayla”⁷⁰ incelenir (İYUK m. 14/3). İlk inceleme konularında bir sıra bulunduğu için önceki sırada bulunan hukuka aykırılık sonraki sırada bulunan konu bakımından inceleme yapılmasını engelleyecektir. İlk inceleme konularında birden fazla hukuka aykırılık bulunsa dahi, mahkeme sıra itibarıyla ilk gördüğü hukuka aykırılığın düzeltilmesi yoluna gidecektir. Örneğin, dava dilekçesinde ehliyet, süre aşımı ve husumet konularında hukuka aykırılık mevcutsa ehliyet diğer hukuka aykırılıklardan daha önce geldiği için mahkeme yalnızca bu konuda dilekçenin düzeltilmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte, dava dilekçesinin ehliyet yönünden düzeltilmesi sonrasında mahkemeye tekrar sunulan dava dilekçesi bakımından mahkeme diğer konuların da düzeltilmesini isteyecektir⁷¹. İYUK m. 14/3’te sayılan sıraya uyulmaksızın ilk inceleme yapılarak bir karar verilmesi halinde, usul kurallarına uyulmadığından bu durum kanun yollarında bozma sebebi olacaktır⁷².

İlk inceleme konularından herhangi birinde Kanun’a aykırılık tespit edilirse bu husus görevli daire veya mahkemeye bir raporla bildirilir. Tek hakimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez. Tek hakimle görülecek davalarda hukuka aykırılıkların giderilmesi için ilgili hakim gerekli işlemleri yapar. İlk inceleme aşaması, dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç on beş gün⁷³ içinde sonuçlandırılır (İYUK m. 14/4). İvedi yargılama usulü ile merkezi ve ortak sınavlara ilişkin yargılama usulünde ilk inceleme aşaması en geç yedi gün içinde tamamlanır (İYUK m. 20/A/2-c, m. 20/B/1-c). İlk incelemeyi yapanlar, ilk inceleme konularında kanuna aykırılık görmezler veya daire veya mahkeme tarafından ilk inceleme raporu yerinde görülmezse tebligat işlemi yapılır (İYUK m. 14/5).

⁷⁰ **Işıklar**, Celâl: “İdari Yargılamada İlk İncelemenin Sıra, Düzen ve Usulü”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 6, 2011, s. 69-140.

⁷¹ **Yıldırım/Çınarlı**, s. 162; **Bilgin**, İdari Davalar, s. 269.

⁷² **Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 130; Mahkemece davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, İYUK’un 14/3. maddesinde belirtilen sıra gözetilmeksizin davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmesinin usul hükümlerine aykırı olduğu hakkında bkz. Dan. 11. D., E. 2012/1381, K. 2012/5536, T. 19.09.2012, Danıştay Dergisi, S. 132, s. 414-417.

⁷³ Bu sürenin yön gösterici süre olduğu ve mahkemenin iş yüküyle ilgili olduğu ifade edilmektedir (**Gözübüyük/Dinçer**, s. 414; **Tan**, s. 1073). Bu sebeple, dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde ilk incelemenin tamamlanmamasının bir yaptırımı yoktur. Ancak bu sürenin keyfi olarak uzatılması, hakimın disiplin sorumluluğunu gündeme getirebileceği gibi yargılamanın taraflarının da makul sürede yargılanma hakkının kısıtlanmasına sebebiyet verebilecektir (**Yıldırım/Çınarlı**, s. 161).

İlk inceleme konuları davanın her safhasında dikkate alınır (İYUK m. 14/6). Bu sebeple, ilk inceleme konularındaki bir hukuka aykırılık ilk inceleme sırasında fark edilmez ancak sonradan fark edilirse ilk incelemeye ilişkin usul tekrarlanır.

İlk inceleme sonucunda hukuka aykırılıkların tespit edilmesi durumunda bunun yaptırımları (sonuçları) da Kanun'da düzenlenmiştir. Buna göre, ilk inceleme sonucunda tespit edilen hukuka aykırılıkların yaptırımları "*dilekçenin reddi*", "*davanın reddi*", "*dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesi*", "*dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliği*", "*dilekçelerin görevli idare merciine tevdi*"dir (İYUK m. 15/1). Bu yaptırımlardan davanın reddi dışındaki yaptırımlara karşı yargı yoluna başvurulamamaktadır⁷⁴.

Davacı tarafından dava dilekçesinin sunulması üzerine idari yargı yerlerince yapılacak ilk incelemede, dava dilekçesinin İYUK m. 3 ve/veya m. 5'e uygun olmaması, yani dava dilekçesinin şekle aykırı olması durumunda da dava dilekçesinin reddi (dilekçenin reddi) kararı verilmektedir (İYUK m. 14/3-g). Yani davacıya otuz gün içinde dava dilekçesini İYUK m. 3 ve m. 5'e uygun şekilde düzenlemek ve noksanları tamamlamak yahut ehliyetli olan şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılmış ise otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere dilekçenin reddi kararı verilir (İYUK m. 15/1-d). Dilekçenin reddi kararına karşı Kanun'da herhangi bir kanun yolu öngörülmemiştir. Otuz gün içinde dava dilekçesindeki eksiklikler tamamlanarak tekrar dava açılması, mahkemeye yeni dilekçe (yenileme dilekçesi) sunulması halinde yeniden harç alınmaz (İYUK m. 15/3)⁷⁵.

⁷⁴ Dan. İDDK., E. 1992/310, K. 1992/159, T. 18.09.1992, www.legalbank.net, E.T. 09.05.2023.

⁷⁵ Davacının otuz gün içinde mahkemeye yeni dilekçesini sunmaması halinde, mahkemeye dava dosyası hakkında herhangi bir işlem yapılmayacaktır ve dosya arşive kaldırılacaktır. Ancak 30 günlük süre geçtikten sonra dilekçenin yenilenmesi halinde ise yenilenen dava dosyası hakkında süresi içinde yenileme yapılmadığından bahisle davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilecektir. Bununla birlikte, otuz günlük süre geçmiş ancak dava açma süresinin geçmemiş olması halinde yeniden dava açılabilir (**Yıldırım/Çınarlı**, s. 225). Bu hususa ilişkin Danıştay kararı: "... Davacı şirket tarafından işletilen yedi farklı özel okul için aynı dava dilekçesiyle açılan davada, Ankara 16. İdare Mahkemesinin 27/03/2015 gün ve E: 2015/518, K: 2015/530 sayılı kararıyla; her bir özel okul için ayrı dava açılması gerektiği gerekçesiyle dilekçenin reddine karar verildiği, bu karar üzerine davacı şirket tarafından, Özel ... İlkokulu'nun listede yer almamasına ilişkin işlemin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Yukarıda yer alan usul hükümleri karşısında, dilekçe ret kararı üzerine otuz gün içerisinde

Dava dilekçesinin şekle uygun olmadığı durumlarda, dilekçenin düzeltilmesi için dilekçenin reddedilmesinden sonra mahkemeye sunulan yeni dilekçede de aynı yanlışlıklar⁷⁶ yapıldığı takdirde dava reddedilir (İYUK m. 15/5)⁷⁷. Dilekçenin reddi kararına karşı -herhangi bir kanun yolu öngörülmediğinden- kanun yollarına başvurulması söz konusu değilken⁷⁸, davanın reddi kararına karşı kanun yollarına başvurulması mümkündür (İYUK m. 15/4).

Çalışmamızın bu bölümünde de -bizzat ulaştığımız özgün yargı kararları çerçevesinde- İYUK m. 3 ve m. 5'e dayanarak dava dilekçesinin reddi sebeplerini sınıflandırma ve bunlara ilişkin değerlendirme yapılacaktır⁷⁹.

A. Dilekçede Eksiklik Olup Olmadığı (İYUK m. 3)

Dava dilekçelerinde bulunması gereken hususlar, İYUK m. 3'te tek tek sayılmıştır⁸⁰. Bu hususların dava dilekçelerinde bulunmaması halinde şekle

---

davanın yenilenip yenilenmediği hususu araştırılarak bir karar verilmesi gerekirken, davanın 60 günlük dava açma süresi içerisinde açılmadığı gerekçesiyle süre aşımı nedeniyle reddedilmesinde hukuki isabet bulunmaktadır. ..." (Dan. 8. D., E. 2015/12664, K. 2016/1699, T. 26.02.2016, **Bilgin**, İdari Davalar, s. 323'ten naklen).

⁷⁶ "Aynı yanlışlık" kavramının neyi ifade ettiğinin kesin ölçütleri bulunmamaktadır. Bu kavramın neyi ifade ettiği somut uyumsuzluk incelenerek ortaya konulabilir. Bu bağlamda, yargı kararları yol gösterici olacaktır. Örneğin, Bursa Bölge İdare Mahkemesi'nin bir kararında şu ifadeler yer verilmiştir: "... İstinaf incelemesine konu uyumsuzluğun çözüme kavuşturulabilmesi için 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinde yer alan "aynı yanlışlık" ifadesinden ne anlaşılması gerektiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Kanun maddesinde düzenlenen hususun aynı yanlışlıkların tekrarlanması olduğu, ancak bu durumda davanın reddedileceği, aynı yanlışlık kapsamına girmeyen durumlarda ise yeniden dilekçe ret kararı verilmesi gerektiği açıktır. Dilekçenin reddedilmesi üzerine verilen yenileme dilekçesinde yanlışlıklardan bir kısmının düzeltilmesi hâlinde ise, artık aynı yanlışlığın varlığından söz edilemez. ..." (Bursa BİM. 2. İDD., E. 2021/2199, K. 2022/30, T. 10.02.2022).

⁷⁷ Peki ikinci kez sunulan dava dilekçesinde 'farklı yanlışlıklar' yapılırsa ne olacaktır? İkinci kez sunulan dava dilekçesinde farklı yanlışlıkların tekrarlanması halinde, İYUK'un lafzı gereği dilekçe reddedilecek ve dava reddedilemeyecektir. Ancak davacı tarafın süre kazanmak amacıyla veya özensizliği neticesinde dava dilekçesinde sürekli olarak birbirinden farklı yanlışlık - hata yapması durumunda her seferinde davacıya otuz günlük süre tanınması hakkın kötüye kullanılmasına mahkemece göz yumulmasına neden olabilecektir. Bu durumda, hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığı hakkında mahkemenin takdirini kullanarak davanın reddine karar vermesi bir olasılık olarak düşünülebilir (**Yıldırım/Çınarlı**, s. 226).

⁷⁸ Dan. 4. D., E. 1999/392, K. 1999/1948, T. 12.05.1999, www.legalbank.net, E.T. 09.05.2023.

⁷⁹ Çalışmaya alınmamakla birlikte değişik konularda verilen dilekçenin reddine ilişkin karar örnekleri için bkz. **Bilgin**, İdari Davalar, s. 313-326.

aykırılık sebebiyle dilekçenin reddi kararı verilir. Bu bölümde, İYUK m. 3 bağlamında yargı kararlarından yola çıkarak sınıflandırdığımız dilekçenin reddi sebepleri incelenecek ve ilgili kavramlar üzerinde durulacaktır.

1. Dava Dilekçesinin Doğru Yere Verilmemesi (İYUK m. 3/1)

İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.

Örnek karar: “... *dava dilekçesi ve eklerinin davacıyı temsil yetkisi olmayan eşi tarafından verildiği gerekçesiyle Danıştay Beşinci Dairesi dava dilekçesinin reddine karar vermiştir. ... yenilenen dava dilekçesi, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (PTT) aracılığıyla Danıştay Başkanlığına gönderilmiş ve Danıştay Dairesi ... bu kez dava dilekçesi ve eklerinin PTT aracılığıyla gönderilmesi nedeniyle kabulüne imkan bulunmadığı gerekçesiyle “dilekçenin reddine” karar vermiştir. ... dilekçe ret kararı üzerine, davacı tarafından düzenlenen yenileme dilekçesi de yine aynı şekilde PTT aracılığıyla Danıştay Başkanlığına gönderilmiş ve Danıştay Dairesinin ... kararıyla yine aynı gerekçelerle “dilekçenin reddine” karar verilmiştir. Davacı tarafından bir kez daha düzenlenen yenileme dilekçesinin yine PTT aracılığıyla Danıştay Başkanlığına gönderilmesi ve verilen yenileme dilekçesinde de aynı yanlışlığın yapılmış olması nedeniyle Danıştay Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun’un 15. maddesinin 5. fıkrası gereğince davanın reddine karar verilmiştir. ...”.*

Anılan kararın temyizi üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK) tarafından verilen kararda, “... *davacıların kendilerinin ya da tayin ettikleri vekillerinin dava dilekçesi ve eklerini, 2577 sayılı Kanun’un 4.*

⁸⁰ “İdari davaların açılması” başlıklı İYUK m. 3: “1. İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.

2. Dilekçelerde;

- a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,
- b) Davanın konu ve sebepleri ile dayandığı deliller,
- c) Davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi,
- d) Vergi, resim, harç, benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına ilişkin davalarla tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar,
- e) Vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya vergi cezasının nevi ve yılı, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ve numarası ve varsa mükellef hesap numarası, Gösterilir.

3. Dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örnekleri dava dilekçesine eklenir. Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur”.

maddesindeki yerlere vermesi gerektiği ve davaya ilişkin harç ve posta giderleri ödendikten sonra davanın açıldığına dair alındı kağıdının kendilerine verileceği açıkça belirtildiğinden, dava dilekçesi ve eklerinin posta aracılığıyla gönderilerek dava açılabileceğini kabul etmek mümkün değildir. ...” denilerek temyiz istemi reddedilmiştir. Çoğunluk oyu bu şekilde olmakla birlikte, karara ilişkin karşı oyda⁸¹ Anayasa’da düzenlenen hukuk devleti ilkesine, adil yargılanma hakkına, mahkemeye erişim hakkına, hak arama özgürlüğüne ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne vurgu yapılarak şu ifadelere yer verilmiştir: “ ... **İdari Yargılama Usulü Kanununun 9. maddesini çok katı bir şekilde uygulayan Türk idare mahkemelerinin aşırı şekilci davrandığı ve başvuruları mahkemeye erişim haklarından ve AİHS’nin 6/1. maddesi uyarınca adil yargılanma haklarından yoksun bıraktığı kanaatine varıldığı ... dilekçenin reddi ve davanın reddi yönünde verilen kararların, 2577 sayılı Kanun’un 4. maddesinin oldukça katı bir şekilde, hak arama ve mahkemeye erişim hakkını kısıtlayacak, hakkın özüne dokunacak şekilde yorumlanması neticesinde ortaya çıktığı görülmektedir. Burada önemli olan husus, dava dilekçesinin görevli yargı merciine dava açma süresi içerisinde ulaşmış ulaşmadığı ile ilgili olup ... dava dilekçesinin ... PTT aracılığıyla gönderildiği ve dava açma süresi içerisinde Danıştay kayıtlarına girdiği göz önüne alındığında, hak arama hürriyeti ve mahkemeye erişim hakkını ihlal eder nitelikte katı bir yorumla verilen davanın reddi yolundaki kararda usul ve hukuka uyarlık bulunmamaktadır. ...”⁸².**

Kanaatimizce, Danıştay İDDK kararındaki azlık oyunda belirtilen görüş adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı açısından daha makul görünmektedir. Burada usul kurallarındaki oldukça geniş yorum yoluyla davacının iddia ettiği bir hukuka aykırılığın gerçekten var olup olmadığı idari yargı denetimi dışında bırakılmaktadır. Zaten dava dilekçesinin İYUK’un 4. maddesinde sayılan yerlere verilmemesinin yaptırımını, dilekçenin ulaştığı tarihin dilekçenin verildiği tarih olarak kabul edilmesi ve dava açma süreleri ile somut olayda yenileme süresinin başlangıcının bu tarih olarak alınması olup yenileme süresi geçtikten sonra dilekçenin ulaşmış

⁸¹ Karşı oyda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Ashingdane/Birleşik Krallık (Başvuru No. 8225/78, T. 28.05.1985), Golder/Birleşik Krallık (Başvuru No. 4451/70, T. 21.02.1975), Mesutoğlu/Türkiye (Başvuru No. 36533/04, T. 14.10.2008), Reisner/Türkiye (Başvuru No. 46815/09, T. 21.07.2015), Eşim/Türkiye (Başvuru No. 59601/09, T. 17.09.2013) kararlarına da atıf yapılmıştır.

⁸² Dan. İDDK., E. 2020/321, K. 2020/1781, T. 12.10.2020; Benzer yönde bir başka karar için bkz. Dan. İDDK., E. 2019/2097, K. 2019/5945, T. 27.11.2019.

olması halinde süre aşımı nedeniyle davanın reddine karar verilecektir⁸³. Eğer dilekçe PTT aracılığıyla verilmişse ve süresi içinde ilgili yargı yerine ulaşmışsa artık ortada bir dilekçenin reddi nedeni bulunmamakta olup işin esasına girme amacıyla dosyanın tekemmülüne gidilmesi gerekirdi.

2. Dava Dilekçesinin Yetkili Kişilerce Verilmemesi veya Dava Dilekçesinde Yetkili Kişilerin İmzasının Bulunmaması (m.3/2-a)

Dava dilekçesi ve ekleri yetkili kişilerce sunulmalı ve bu kişilerin sundukları dilekçelerde imzaları bulunmalıdır. Dava dilekçelerinde, tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası yer almalıdır.

Örnek karar 1: “... *dilekçede davacı olarak T.S. ismine yer verildiği, şirket adına dava açılıyor ise davacı olarak şirket adı belirtilmek suretiyle dilekçe düzenlenerek, şirketi temsile yetkili olanlarca bizzat ya da avukata verilecek vekalet üzerine dava açılması gerekirken bu yola gidilmediği, T.S.’ye ait vekaletnamenin dilekçeye eklendiği, ... dilekçenin, 2577 sayılı Yasa’nın 3. madde esaslarına uygun olmadığı sonucuna ulaşılarak dilekçenin reddine karar verildiği, davacı tarafından verilen yenileme dilekçesinde ise, ... şirket adı yerine davacı olarak Y.M. ismine yer verildiği, ... şirketin temsili ile ilgili belgelerin dilekçeye eklenmediği, dolayısıyla bu yönlerden ilk dilekçede yapılan yanlışlıkların tekrar edildiği görüldüğünden, aynı hattanın yapılması nedeniyle açılan bu davanın reddinin zorunlu bulunduğu* ...”⁸⁴.

Anılan kararda mahkemece davanın reddi kararı verilmesi yerine, daha açık ve anlaşılır bir şekilde ifadelere yer verilerek yeni bir dilekçe ret kararı verilmesi yerinde olacaktı. Zira davacı dilekçe ret kararından sonra yeni dilekçede davacı ismini değiştirmiş olup dilekçe ret kararı verilen dava dilekçesinden farklı bir aykırılık ortaya çıkmıştır. Davacının iptalini istediği işlem şirket adına tesis edilen bir işlem ise, bu işleme karşı iptal talebinde bulunacak davacının ancak şirket olabileceği ifade edilerek bu yolla davacı şirketin mahkemeye erişim hakkını sonuna kadar kullanmasına imkan tanınmalıydı.

Örnek karar 2: “... *davanın iki davacı tarafından birlikte açıldığı, ancak dava dilekçesinin davacılardan yalnızca Ankara Barosu Başkan-*

⁸³ Bilgin, İdari Davalar, s. 134.

⁸⁴ İzmir BİM. 2. VDD., E. 2016/161, K. 2017/280, T. 15.02.2017.

*lığı'nın vekili olan Av. C.T. tarafından imzalandığı, dilekçede diğer davacıya ait ıslak imza veya e-imzanın bulunmadığı; ayrıca davacı K.C.Ö.'nün vekil sıfatıyla Av. C.T. tarafından temsil edildiğini belirten bir vekaletnamenin de dosyaya sunulmadığı görülmüştür. ... davacıardan (veya vekillerinden) hepsinin imzasını içermeyen dava dilekçesinin bu haliyle 2577 sayılı Kanunun 3. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ...*⁸⁵.

Örnek karar 3: “... şirketi temsile yetkili kişi/kişileri gösterir belgeler ile ilgili şahısların imza sirkülerinin eklenmemesi nedeniyle davanın yetkili kişilerce açılıp açılmadığı, imzada bulunup bulunmadığının tespitinin mümkün bulunmadığı gerekçesiyle dilekçe ret kararının verildiği, yenileme dilekçesinde hiçbir noksanlık giderilmeden, aynı yanlışlıklar yapılarak davanın yeniden açıldığı görüldüğünden, ... davanın incelemeksizin reddine karar verilmiştir. ...”⁸⁶.

Örnek karar 4: “... dava dilekçesinde davacı olarak Y.Ö., B.A., O.D. isimlerine yer verildiği ve fakat ekli vekaletnamede vekil eden olarak sadece Y.Ö.'nün yer aldığı görüldüğünden, bu haliyle, dava dilekçesinin 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesine uygun olmadığı, bu durumda, işbu yenilenen davaya ait dava dilekçesinde de dilekçe ret kararı verilen dosyadaki ifadelerle aynen yer verildiği görülmüş olup ... davanın reddine ... Mahkemenin dilekçe ret kararı üzerine yenilenen dilekçe eklerinde tüm davacılarla ilişkin vekaletname asılların sunulduğu, bu yönüyle dava dilekçesinde eksiklik bulunmadığı görülmektedir. ... İdare Mahkemesi'nce işin esasına girilerek hukuki denetim yapılması gerekirken, ... davanın reddine karar verilmesinde hukuki isabet bulunmadığı ...”⁸⁷.

Yukarıda sözü edilen üç kararda ise, kanun yolu denetiminde, ilk derece mahkemelerince verilen davanın reddi kararları kaldırılmıştır. Kanaatimizce de anılan kararlar adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının kullanılması bakımından yerinde kararlar olmuştur. İdari yargı yerlerinde yazılı yargılama kuralı geçerli olsa ve dava dilekçesinde bulunması gereken hususlar İYUK'un 3. maddesinde açıkça belirtilmiş olsa da mahkemelerce uyuşmazlıkların esasını çözümleyerek davacıların adalete erişim haklarının engellenmediği düşüncesine sahip olması için bu hükümlerin dar yorumlanmasında fayda olduğunu düşünmekteyiz.

⁸⁵ Dan. 8. D., E. 2022/1656, K. 2022/2215, T. 31.03.2022.

⁸⁶ Dan. 4. D., E. 2016/2010, K. 2018/1429, T. 14.02.2018.

⁸⁷ İzmir BİM. 7. İDD., E. 2022/702, K. 2022/826, T. 23.06.2022.

3. Dava Dilekçesindeki Talebin Soyut ve Genel Olması - Dava Konusu İşlemin Açık ve Tereddüde Yer Vermeyecek Şekilde Dava Dilekçesinde Ortaya Konulmaması - Davanın Konu ve Sebepleri ile Dayandığı Delillerin Dava Dilekçesinde Belirtilmemesi (İYUK m. 3/2-b)

Dava dilekçelerinde, davanın konu ve sebepleri ile dayandığı deliller bulunmalıdır. Aynı zamanda dava dilekçesinde dava konusu edilen talebin açık ve net olarak ortaya konulması gerekmektedir. Dava konusu talebin net olarak ortaya konulması sağlıklı yargılama yapılması açısından da önem taşımaktadır.

Örnek karar 1: “... satış başvurusunun reddi işleminin iptali istemiyle mi; söz konusu taşınmazın dava dışı bir şahsa satışına ilişkin işlemin iptali istemiyle mi; yoksa bu işlemlerden birinin iptali istemi ile iptali istenen işlem nedeniyle uğranıldığı iddia edilen maddi zararın tazmini istemiyle mi açıldığı hususunun ilk dava dilekçesi ve dilekçe ret kararı üzerine yenilenen dilekçede açık ve net olmadığı gerekçesiyle 2577 sayılı Kanun’un 15. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi uyarınca davanın reddine karar verilmiş ise de, ... İli, ... İlçesi, ... Mahallesi, ... ada, ... parsel numaralı taşınmazın 3. kişilere satış işleminin iptali istemiyle dava açıldığı açık olduğundan, **İdare Mahkemesi’nce işin esasına girilerek hukuki denetim yapılması gerekirken, dava konusunun net ve açık olarak ortaya konulmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesinde hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır. ...**”⁸⁸.

Örnek karar 2: “... “... ilk yenileme dilekçesi ile ... ikinci yenileme dilekçesinde aynı yanlışlıkların yapıldığı, her iki dilekçede de iptali istenilen meclis ve encümen kararlarının tarih sayıları belirtilmiş ise de; tüm imar uygulaması ve parselasyon çalışmalarının iptali istenilmek suretiyle ucu açık taleplerde bulunulduğu ve tereddüde neden olunduğu, ... yenilenen dilekçede de aynı yanlışlığın yeniden yapıldığı anlaşıldığından, ... davanın reddedilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır. ...” gerekçesiyle davanın reddine ilişkin Bursa 1. İdare Mahkemesi’nin ... kararının ... kaldırılması istenilmektedir. ... İşleminin iptalinin istenildiği açık olduğundan, mahkemece bu işlemlere ilişkin davalı idareden gerekli bilgi ve belgeler istenilerek uyumsuzluğun esası hakkında karar verilmesi gerekirken, **usule aykırı olarak verilen dilekçe ret kararları üzerine aynı yanlışlıkların tekrarlandığı gerekçesiyle davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi**

⁸⁸ İzmir BİM. 7. İDD., E. 2022/702, K. 2022/826, T. 23.06.2022.

*kararı ile dava açma hakkının, dolayısıyla mahkemeye erişim hakkının engellendiği sonucuna ulaşılmıştır. ...*⁸⁹.

Örnek karar 3: “... “... işlemin idari davaya konu olabilecek bir idari işlem niteliğinde bulunmadığı, ... hangi işlemin dava konusu edilmek istendiği hususunda tereddüt hasıl olduğu gerekçesiyle ... dilekçenin reddine ... yenilenen dilekçe üzerine, ... dava dilekçesinin bütün olarak tutarlı olmadığı görüldüğünden ... mevcut dava dilekçesinde de önceki dilekçelerde yer alan eksikliklerin aynı şekilde tekrarlandığı, ... davanın reddi ...” yönünde verilen ... kararın kaldırılması istenilmektedir. ... davacı tarafından **OHAL İnceleme Komisyonu’nun ... işleminin dava konusu edildiği, dilekçelerde sözü edilen parasal haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesi ve özlük haklarının iadesi isteminin de söz konusu işleme yönelik olduğu, Mahkemece OHAL İnceleme Komisyonu işleminin esasına ilişkin değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerekirken, dilekçe ret kararı üzerine yenilenen dilekçede de aynı yanlışların yapıldığı gerekçesiyle ... davanın reddi yolunda verilen kararda hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır. ...**⁹⁰.

Örnek karar 4: “... “7256 sayılı Kanun gereğince taksitlendirme ve ödeme formunun düzenlenmesine, taksitlerden ödemelerinden süresi geçen kısımların ödemesini yapmak amacıyla yasal sürede belirtilen süre kadar ödeme süresi tanınmasına” şeklinde **idari yargı mercilerinden talep edilemeyecek idari işlem mahiyetinde yargı kararı tesis edilmesi isteminde bulunulduğu ... davanın konusunun açık ve tereddüde yer vermeyecek şekilde ortaya konulmadığından, ... dava dilekçesinin reddine ... üçüncü dilekçede de aynı yanlışlıkların yapıldığı ... görüldüğünden ... reddine ilişkin Kocaeli 1. İdare Mahkemesince verilen ... kararın, ... hukuka aykırı olduğu iddialarıyla kaldırılması ... istenilmektedir. ... yapılandırma başvurusunun zımnen reddine ait işlemin iptalini istediği açık olduğu, re’sen araştırma ilkesi gereği yapılandırmaya konu borcun kaynağının da araştırılabileceği anlaşılmakta olup aynı yanlışlıklar yapıldığından bahisle davanın reddine ait karar mahkemeye erişim hakkı ve adil yargılanma hakkı bağlamında isabetli değildir. ...**⁹¹.

Örnek karar 5: “... davaya konu işlemin sadece 3194 sayılı Kanun’un 42. madde gereğince 20.445,56-TL idari para cezası verilmesine mi yoksa; dilekçe içeriğindeki beyanlardan bu cezaya ilaveten yıkım kararına

⁸⁹ Bursa BİM. 2. İDD., E. 2022/206, K. 2022/663, T. 25.05.2022.

⁹⁰ Ankara BİM. 13. İDD., E. 2022/4409, K. 2022/2449, T. 19.04.2022.

⁹¹ İstanbul BİM. 8. İDD., E. 2022/367, K. 2022/670, T. 12.04.2022.

da yönelik olup olmadığının anlaşamadığından, ... dilekçenin reddi ... yenilenen davada ... iptali istenilen işlemlerden genel bir ifade ile bahsedilmesi ... gerekçesiyle ... davanın reddine karar verilmiştir. ... Davacı tarafından ... kararın kaldırılması istenilmektedir. ... ili, ... ilçesi, ... Köyü, ... ada, ... parsel sayılı taşınmazdaki yapı ile ilgili davacı adına tesis edilen varsa, inşaat durdurma, yıkım kararı, tehlike arz eden yapının yıkılması işlemi ile davacıya 20.445,56-TL imar para cezası verilmesine ve yapının yıkımına ilişkin ... İl Encümen kararının bir örneğinin istenilmesi üzerine davalı idarece gönderilen bilgi ve belgelerden, davacı adına ... yapı tatil zaptı ile davacının 20.445,56-TL idari para cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin ... davalı idare il encümeni kararı tesis edildiği görülmekle, ... dosyanın karara bağlanması gerektiğinden; ... davanın reddi yolundaki kararda hukuki isabet bulunmamaktadır. ... ”⁹².

Örnek karar 6: “... geniş bir alanda imar planı revizyonu yapıldığı dikkate alındığında, hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde hangi ilçe, semt, mahalleye ilişkin ada ve parsel numaralarında yer alan taşınmazlara ilişkin olarak iptal talebinde bulunulduğunun anlaşamadığı gibi dilekçe içeriğinde de taşınmazlara ilişkin somut ve öznel herhangi bir açıklamada bulunmamak suretiyle sadece genel olarak ‘1/5000 ölçekli ilave ve revizyon nazım imar planının’ iptalinin istenildiği gerekçesiyle ... dava dilekçesinin reddine dair karar üzerine, yenilenen dilekçede aynı yanlışlıklar yapıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesinde hukuki isabet bulunmamaktadır. Öte yandan, davacı tarafından, kamu kurumu niteliğinde meslek örgütü sıfatıyla bakılmakta olan davanın açıldığı hususu göz önüne alındığında, davacının iddiaları kapsamında dava konusu planların yargısal denetiminin yapılmasının mahkemeye erişim hakkının engellenmemesini sağlayacağı açıktır. ... ”⁹³.

Yukarıda yer verilen kararların tamamında yine ilgili bölge idare mahkemesi dairelerince İYUK’un ilgili usul hükümlerinde dar yorumlama yoluna gidilerek davacıların davalarının esasına geçilmesi yolunda kararlar verilmiştir. Bu kararlar, adil yargılama hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının kullanılması bakımından oldukça yerinde kararlar olmuştur. Uygulamada ise, maalesef bazen ilk derece idari yargı hakimlerinin ilk dilekçelere ilişkin verdikleri dilekçe ret kararının yeterince açık olmaması nedeniyle davacıların sunduğu ikinci dilekçeler üzerine davanın reddine karar verebildiği görülmektedir. Bazen de ilk derece mahkemesi hakimleri dilekçe ret

⁹² Samsun BİM. 2. İDD., E. 2022/107, K. 2022/549, T. 28.03.2022.

⁹³ İzmir BİM. 3. İDD., E. 2022/316, K. 2022/367, T. 11.03.2022.

kararında istedikleri hususların tam olarak yerine getirilmediğinden bahisle aslında gerekli olmayan hususları belirttiklerinin ve/veya davacıdan istediklerinin farkına varamadıklarından bu şekilde davanın reddine karar verebilmektedirler.

Örnek karar 7: “... *dava dilekçesinin konu ve sonuç bölümleri arasında tutarsızlık bulunduğu*ndan, *davanın konusunun açık ve net bir biçimde ortaya konulmasını teminen ilk derece mahkemesince ... dilekçe ret kararı verilmesi gerekirken, 2577 sayılı Kanunun anılan hükümlerine uygun olmayan şekilde davanın incelenmeksizin reddine dair verilen kararda hukuki isabet görülmemiştir. ...*”⁹⁴.

Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi verdiği bu kararla, dava konusu işlemin açık ve net olarak ortaya konulması için başvurulacak olan yolun dilekçenin reddi kararı olduğunu vurgulamıştır. Bu yola başvurulmadan dava dilekçesinin incelenmeksizin reddine⁹⁵ karar verilemeyeceği ifade edilmiştir⁹⁶. Dilekçenin reddi kararının, davanın -incelenmeksizin- reddi kararından

⁹⁴ Gaziantep BİM. 2. İDD., E. 2022/157, K. 2022/587, T. 17.03.2022.

⁹⁵ İncelenmeksizin ret kararı hakkında geniş bilgi için bkz. **Eraslan, Yunus/Boz, Selman Sacit:** “İdari Yargılama Usulünde İncelenmeksizin Ret Kararları”, *Türk İdare Dergisi*, S. 488, 2019, s. 203-243.

⁹⁶ Danıştay tarafından verilen bir başka benzer kararda, “... *Davanın konusu dava dilekçesinde açık ve net olmasına rağmen dava dilekçesinin reddi üzerine yenilenen dilekçede iptali talep edilen işlemin kesin ve yürütülebilir nitelikte olmadığından bahisle davanın incelenmeksizin reddi yolunda verilen mahkeme kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da kabul edildiği üzere, usul kurallarının katı yorumlanması çerçevesinde dolaylı bir şekilde mahkemeye erişim hakkının kısıtlanması suretiyle hak ihlaline yol açtığından bahisle hukuki isabet bulunmadığı ... AİHS’in “Adil yargılanma hakkı”nın yorumlanması, hayata geçirilmesi anlamında AİHM kararları referans olarak görülmektedir. Mahkeme kararlarında görüleceği üzere adil yargılanma hakkının sağlanmasında tarafların mahkemeye erişim hakkının sağlanması hususu önem arz etmektedir. Mahkemeye erişim hakkının yargı yolunun bulunmaması ve yasal yollarla doğrudan engellenmesi hususları hak ihlali olarak kabul edildiği gibi, usul kurallarının katı yorumlanması çerçevesinde dolaylı bir şekilde mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmasının da hak ihlali kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. ... Uyuşmazlıkta, davacı tarafından işyerinin mühürlenmesi yolunda düzenlenen zabuta müdürlüğünün 30/11/2012 tarihli mühürleme tebligatı üzerine anılan tebligatta yer alan ve dayanak olduğu belirtilen 17/09/2012 tarih ve 13124 sayılı işlem ile işyerinin kapatılmasına ilişkin işlemin dava konusu edildiği, Mahkemece davanın konusunun açık ve net olmadığı belirtilerek dilekçenin reddedildiği, yenileme dilekçesinin de mühürleme olmadığından bahisle reddedildiği, ancak ilk dava dilekçesinde davanın konusunun açık ve net olduğu, Mahkemece dilekçenin davanın konusu yönünden reddini gerektiren bir hususun bulunmadığı, ikinci yenileme dilekçesinin de Mahkemece verilen 16/01/2013 tarih ve E: 2013/55, K: 2013/66 sayılı dilekçe ret kararında belirtilen mühürleme olmadığı yolundaki gerekçe doğrultusunda hazırlandığı görülmektedir.*”

farkı ise, davacıya talebini açıkça ortaya koyma imkanı tanınması ve davanın devamına imkan sağlanmasıdır.

Örnek karar 8: “ ... İadesi istenilen mali ve sosyal haklara ilişkin olarak tazminat miktarı da belirlenerek bir karar verilmesi gerektiğinden; her bir kalem için talep edilen miktarların belirtilmediği, ihraç edildiği dönemlerdeki maaş ve emekli sandığı primlerinin yatırıldığı ve 2017 yıllık izninin kullandırıldığı belirtildiği halde aynı dilekçede SGK primlerinin tam olarak ödenmediği, kendi durumunda bulunan bir öğretim görevlisinin **hangi mali haklarda yararlandığı hususunun tam olarak ortaya konulmadığı**; Yine, davacının kadrosunda görev yapan bir öğretim görevlisinin, **hangi tür ödemelerden faydalandığı ve faydalandığı ödemelerden hangilerinin hangi miktarda kendisine ödenmesi gerektiği hususunda tereddüt oluştuğu, hangi parasal hak kalemlerinin dava konusu edildiğinin dava dilekçesinde tek tek açıklanmamış olması ve her bir kalem için talep edilen miktarların ayrı ayrı belirtilmemesi**; nedenleriyle yukarıda metni yazılı 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. maddesi hükmüne uygunluk görülmediği ... dilekçenin reddine karar verildiği ... dava dilekçesinin yenilenmesi amacıyla verilen dilekçede de aynı yanlışlık yapıldığından, ... davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. ... ilk dilekçe ret kararının 2577 sayılı Kanununun 3. ve 5. maddesine yönelik aykırılıklar sebebiyle, 26.11.2020 tarihli ... dilekçe ret kararının ise 2577 sayılı Kanununun 5. maddesine yönelik aykırılık sebebiyle verildiği dikkate alındığında daha sonra yenilenen dilekçede de aynı yanlışlıkların yapıldığından bahisle, **davanın reddine karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir. ...**⁹⁷ .

Örnek karar 9: “... dava dilekçesinde ... giriş kısmında ... takip no.lu ödeme emri ile idarî para cezasına yer verildiği, içeriğinde gecikme faizi talebinin de eklendiği, sonuç kısmında ise, idarî para cezasının ve ödeme emrinin iptali istemine yer verildiği, davacı tarafından verilen yenileme dilekçelerinin birebir aynı olmadığı, aynı yanlışlıkların tekrarlanmadığı, davanın reddine ilişkin karardan önce verilen dilekçe ret kararına esas alınan dilekçe ile bu karar üzerine verilen yenileme dilekçesinde yapılan hataların birbirinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla **dilekçe ret kararında belirtilen yanlışlıkların, yenileme dilekçesinde aynen tekrar edilmediği anlaşıldığından, yeniden dilekçenin reddine karar verilmesi**

...” şeklinde ifadelere yer verilmiştir (Dan. 17. D., E. 2015/3770, K. 2015/4357, T. 27.10.2015, Danıştay Dergisi, S. 141, s. 161-164, Bilgin, İdari Davalar, s. 317'den naklen).

⁹⁷ Bursa BİM. 2. İDD., E. 2021/2199, K. 2022/30, T. 10.02.2022.

gerekirken davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararında usul kurallarına uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır. ...⁹⁸.

Örnek karar 10: “... İdare Mahkemesince dava dilekçesinin reddedilmesi sonrasında yeniden verilen dilekçede de aynı yanlışlıklar yapıldığından bahisle davanın reddine karar verilmiş ise de, **davacı tarafından verilen son dilekçede önceki dava dilekçesiyle aynı yanlışların yapılmadığı, verilen son dilekçeyle davacı tarafından, ... Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı işleminin iptalinin istenildiği hususunda tereddüt bulunmadığından, ... davanın reddine yönelik İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir. ...**⁹⁹.

Örnek karar 11: “... İzmir 6. İdare Mahkemesi’nce verilen ... kararı ile; davacının daha önce Mahkemelerinin E. 2020/531 sayılı dosyasında açmış olduğu davada verilen ... kararlar ... **dava dilekçesinin “Konu” bölümünde, ... Belediyesi Mali Hizmetler Müdürlüğü Gelir Biriminin 5.2.2020 tarihli ve 336821 no.lu ... imar para cezalarına dair ödeme emrinin iptalini istediği, “Netice ve Talep” bölümünde ise, U5.2.2020 tarihli ve 336821 no.lu ... imar para cezasının iptaline ilişkin istemde bulunulduğu, dava dilekçesinde hangi işlem ya da işlemlerin iptalinin istenildiği hususunda tereddüde düşülmüş olup, ... dava dilekçesinin konu ve sonuç bölümündeki istemler arasındaki farklılığın giderilerek, iptali istenilen idari işlemin tereddüt ve çelişkiye yer vermeyecek şekilde, diğer bir anlatımla ödeme emrinin mi yoksa imar para cezasının mı iptalini istediğinin tarih ve sayısının açık ve net bir şekilde dava dilekçesine yazılması suretiyle dava dilekçesinin yenilenmesi gerektiği bertilerek dava dilekçesinin reddine ... yenilenen dilekçede de aynı yanlışlıkların tekrarlandığından ... davanın reddine karar verilmiştir. ... Olayda yukarıda safahatı anlatılan dava dilekçesi ve U.Y.A.P kayıtları birlikte değerlendirildiğinde; **davacının ilk dilekçe ret kararı üzerine, uyuşmazlık konusu idari para cezasını, Mahkemenin E: 2020/532 sayılı dosyasında, ... 05/02/2020 gün ve 336821 no.lu ödeme emrini ise E: 2020/531 sayılı dosyasında dava konusu ettiği açık olup; yenilenen dava dilekçesinde aynı yanlışlığın yapıldığından bahisle ... davanın reddine ilişkin Mahkeme kararında hukuka uyarlık görülmemiştir. ...**¹⁰⁰.**

Örnek karar 12: “... **dilekçe ret kararlarında** özetle davacıya maddi zararının ne olduğunun sorulduğu, maddi zarar kalemlerinin ayrıntılı şekilde belirtilmesi gerektiğinin hatırlatıldığı, **tam yargı davalarında maddi**

⁹⁸ Gaziantep BİM. 4. İDD., E. 2020/4992, K. 2021/926, T. 01.03.2021.

⁹⁹ Ankara BİM. 5. İDD., E. 2020/266, K. 2020/1330, T. 25.12.2020.

¹⁰⁰ İzmir BİM. 4. İDD., E. 2020/2036, K. 2020/1566, T. 26.11.2020.

zararın ne olduğu anlaşılamadan bilirkişi incelemesi ile tespit yapılamayacağı, dilekçe ret kararından sonra düzenlenecek dilekçenin önceki dilekçelerin devamı olamayacağı, yeni bir dava açıldığı, dolayısıyla tüm taleplerin yeni açılacak davada eksiksiz belirtilmesi gerektiği hususlarının belirtildiği, ancak davacı tarafından dava dilekçesinin konu kısmında Mahkememiz kararlarında belirtilen hususlar hilafına “eksikliklerin giderilmesinden ibarettir” ibaresine yer verildiği, davacı tarafından ifade edilen maddi ve manevi zararının ne olduğu hususunun anlaşılamadığı, ... davacı tarafından maddi zararının ne olduğu hususunun net olarak ortaya konulamadığı, belirttiği hususların davacıya nasıl bir maddi getirisinin olacağı hususunun davacı tarafından izah edilemediği, net olarak ortaya konulamayan maddi zararın bilirkişi marifetiyle tespitine olanak bulunmadığı ... gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. Yargılama süreci değerlendirildiğinde, dilekçe ret kararında belirtilen yanlışlıkların, yenileme dilekçesinde aynen tekrar edilmediği, dava dilekçelerinin incelenmesinden davacının talebinin, ... işleminin iptali ile 100 milyon TL maddi, 300 milyon TL manevi tazminatın tarafına ödenmesi istemi olarak değerlendirilip işin esası hakkında yargılama yapılarak karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığından ... davanın reddi yönündeki İdare Mahkemesi kararında hukukî isabet bulunmamaktadır. ... ”¹⁰¹.

Yukarıdaki beş kararda ise, ilk derece mahkemelerince verilen dilekçe ret kararlarından sonra yenileme dilekçelerinde aynı yanlışlıklar yapıldığından bahisle davanın reddine karar verilmişse de bölge idare mahkemelerince yenileme dilekçelerinde aynı yanlışlıklar yapılmadığı açıkça ifade edilerek davanın reddi kararları kaldırılmıştır. Anılan kaldırma kararlarının bazılarında iptali istenilen işlemin veya talebin açık ve net olarak ortaya konulduğu da belirtilmiştir. Bölge idare mahkemelerinin bu kararları da yine adil yargılanma hakkının bir gereği olan mahkemeye erişim hakkını kullanma imkanı tanınması nedeniyle yerinde ve doğru kararlardır.

Örnek karar 13: “... düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davalarında, idarî işlemin unsurları açısından hukuka aykırılık bulunduğu iddiasıyla düzenleyici işlemin/işlemlerin tamamının iptali istenebileceği gibi, düzenleyici işlemin belirli maddelerinin/ibarelerinin iptalinin istenebilmesi de mümkündür. Ancak, her durumda iptali istenen kısımların açıkça belirtilmesi ve bu kısımların davacının menfaatini nasıl etkilediğinin ortaya konulması gerekmektedir. ... dava dilekçesinde belirtilen iddialara konu olan hangi Kurul kararının iptalinin istenildiği hususunda tereddüt oluştu-

¹⁰¹ İstanbul BİM. 7. İDD., E. 2020/654, K. 2020/1784, T. 21.10.2020.

ğundan, ... Resmî Gazete’de yayımlanan **Kurul kararlarından hangisinin / hangi maddelerinin / ibarelerinin hangi gerekçeyle iptalinin istendiğinin tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça ortaya konulması; bu kısımların her birinin hangi sebeplerle iptallerinin istendiğinin ve davacıların menfaatinin ne şekilde ihlâl ettiğinin dava dilekçesinin “Konu”, “Açıklamalar” ile “Sonuç ve İstem” bölümlerinde bütünlük arz edecek şekilde ayrı ayrı açıklanması gerekmektedir. ...**¹⁰².

Örnek karar 14: “... İptal davalarında, ... menfaat bağı kurulmak suretiyle işlemin tamamının mı yoksa belli kısımlarının mı iptalinin istendiğinin hukuka aykırılık sebepleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Bir düzenleyici işleme karşı açılan iptal davasında, düzenleyici işlemin tamamının, belirli maddelerinin veya maddelerin belirli kısımlarının iptalinin istenebilmesi mümkün olup dava dilekçesinde, iptali istenilen hukuk kuralının açıkça belirtilmesi gerekmektedir. ... **dava konusu Genelge’nin hangi kısmının iptalinin istendiğinin açıkça ifade edilmesi, iptali istenilen hükümler yönünden tek tek hukuka aykırılık sebeplerinin belirtilmesi ve menfaatinin ne şekilde etkilendiğinin açıklanması, istemlerin terditli olmaması, ... dava dilekçesinin reddine ... karar verildi.**”¹⁰³.

Örnek karar 15: “... İptal davalarında, ... menfaat bağı kurulmak suretiyle işlemin tamamının mı yoksa belli kısımlarının mı iptalinin istendiğinin hukuka aykırılık sebepleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Bir düzenleyici işleme karşı açılan iptal davasında, düzenleyici işlemin tamamının, belirli maddelerinin veya maddelerin belirli kısımlarının iptalinin istenebilmesi mümkün olup dava dilekçesinde, iptali istenilen hukuk kuralının açıkça belirtilmesi gerekmektedir. ... **davacı tarafından Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulunun ... kararı ile Bilirkişilik Daire Başkanlığının internet sitesinde yayımlanan “Bilirkişilerin Uyacağı Rehber İlkeler ve Bilirkişi Raporlarında Bulunması Gereken Standartlar” adlı rehberin tamamının iptalinin istendiği anlaşılmaktadır. ... dava dilekçesinde **dava konusu edilen bilirkişilere yönelik Rehberin tam olarak hangi maddesinin, fıkrasının, bendinin ya da ibaresinin iptalinin istendiğinin açıkça anlaşılmadığı, istemlerin tereddüde yer bırakmayacak şekilde dilekçede ifade edilmediği** görülmektedir. Bu hâli ile dava dilekçesinin 2577 sayılı Kanun’un 3. maddesine uygun biçimde düzenlenmediği sonucuna varılmaktadır. Bu durumda, **dava konusu Rehberin hangi kısmının iptalinin istendiğinin açıkça ifade edilmesi, iptali istenilen hükümler yönünden tek tek hukuka****

¹⁰² Dan. 13. D., E. 2022/870, K. 2022/1367, T. 31.03.2022.

¹⁰³ Dan. 10. D., E. 2021/7528, K. 2022/1763, T. 31.03.2022.

aykırılık sebeplerinin belirtilmesi ve menfaatinin ne şekilde etkilendiğinin açıklanması, ... gerekmektedir. ... dava dilekçesinin reddine ... karar verildi."¹⁰⁴.

Örnek karar 16: "... Danıştay Onikinci Dairesinin kararıyla, iptali istenilen Yönetmeliğin açıkça her bir madde, fıkra, bent ve alt bentlerinin ekleriyle birlikte yer verilerek yazılmak suretiyle istemin ortaya konulması, hukuka aykırılık sebeplerinin de belirtilmesi hususları dikkate alınmak suretiyle dava dilekçesinin yeniden düzenlenmesi gerekçesiyle **dava dilekçesinin reddine karar verildiği**; davacı sendika tarafından yenilenen **dava dilekçesinde ise belirtilen eksiklerin giderilmediği ve aynı yanlışlıkların yapıldığının anlaşıldığı**; ... gerekçesiyle, ... **davanın reddine karar verilmiştir. ...**". Danıştay İDDK tarafından anılan karar oyçokluğuyla onanmıştır¹⁰⁵.

Örnek karar 17: "... Danıştay Onaltıncı Dairesinin ... kararıyla; **dava konusu edilen Yönetmelik maddelerinin hangi sebeplerle iptalinin istenildiğinin açık ve net olarak ortaya konulmadığı, dava dilekçesinde iptali istenilen Yönetmelik maddeleri ile davacı arasındaki menfaat ihlâlinin belirgin bir şekilde ortaya koyulmadığı, öte yandan dilekçede belirtilen dört ayrı tebliğ tarihinin hangi işlem ya da işlemlere ilişkin olduğunun açık bir şekilde ifade edilmediği** gerekçesiyle, ... **dilekçesinin reddine karar verildiği, anılan karara rağmen verilen yeni dilekçede de aynı yanlışlıkların tekrarlandığı**; ... sonucuna varılmış ... **davanın reddine karar verilmiştir. ... Danıştay Onaltıncı Dairesinin kararının onanmasına ... karar verildi.**"¹⁰⁶.

Yukarıdaki beş örnekte ise, düzenleyici işlemlerin iptali talebi söz konusudur. Düzenleyici işlemler genel, soyut işlemler olup ülke çapında uygu-

¹⁰⁴ Dan. 10. D., E. 2021/7422, K. 2022/1760, T. 31.03.2021.

¹⁰⁵ Karara ilişkin karşı oyda, "... Davacı Sendika tarafından, **dava dilekçesinde, iptali istenilen Yönetmeliğin bir bütün olarak ekinde yer alan cetvellerle beraber döner sermaye sistemini oluşturduğu ve döner sermayeye etki eden tüm bileşenleri kapsadığı, ... Yönetmeliğin madde bağlamında değil bir bütün olarak değerlendirilmesinin talep edildiği belirtilerek, dilekçenin konu ve sonuç bölümünde anılan Yönetmeliğin tamamının iptalinin istendiği** belirtilmektedir. ... Davacı tarafından, **dava konusu edilen Yönetmeliğin tümüne yönelik hukuka aykırılık iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, dava dilekçesinde, davanın konusu açıkça belirtilmesine ve idari yargıda egemen olan re'sen araştırma ilkesine rağmen davacının talebinin dilekçe ret usulü ile sınırlanmasının 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 5. fıkrasında hüküm altına alınan amaç ile uyumlu olmayacağı gibi hakkaniyete de uygun düşmeyeceği, bu halyle davacının dilekçesinin 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 3. fıkrasına aykırılık teşkil etmediği sonucuna varılmıştır. ...**" ifadelerine yer verilmiştir (Dan. İDDK., E. 2021/752, K. 2021/2813, T. 02.12.2021).

¹⁰⁶ Dan. İDDK., E. 2016/4704, K. 2019/321, T. 30.01.2019.

lanması nedeniyle ilk derece yargılaması Danıştay tarafından yapılmaktadır (Danıştay Kanunu¹⁰⁷ m. 24/1-b, m. 24/1-c). Anılan davalarda düzenleyici işlemin iptali istenilen madde ve/veya fıkra hükümleri ile bunların iptal istemi gerekçelerinin de açık ve net olarak ortaya konulması halinde bu düzenleyici işlemlerin yargılamasının kolaylaşacağı tartışmasızdır¹⁰⁸. Yukarıda verilen dilekçenin reddi kararlarında da bu husustan hareketle yargılamanın daha sağlıklı yapılabilmesi amacıyla dilekçenin reddine karar verilmiştir. Anılan kararların ise mahkemeye erişim hakkına sınır getirdiğini söylemek mümkün değildir. Zira düzenleyici işlemlerin doğaları gereği belli konularda genel, soyut ve nesnel düzenlemeler içermesi nedeniyle ilgili düzenleyici işlemin hangi hükümlerinin ne tür bir menfaati ihlal ettiğinin ve hangi yönlerden hukuka aykırı olduğunun davacılar tarafından ortaya konulması gerekir¹⁰⁹.

¹⁰⁷ R.G., T. 20.01.1982, S. 17580.

¹⁰⁸ Benzer bir başka Danıştay kararı: “... Uyuşmazlıkta, davacı tarafından 22/02/2020 tarih ve 31047 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren **Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmeliğin tamamının iptalinin istendiği, Mahkemenin aynı kanaatte olmaması halinde ise sayılan ilgili maddelerinin iptalinin istenildiği belirtilerek terditli talepte bulunduğu, davacının menfaatini etkileyen/ihlal eden Yönetmelik maddesinin/maddelerinin hangileri olduğunun ise açık ve net bir şekilde ortaya konulmadığı** anlaşılmıştır. Bu nedenle, anılan Yönetmeliğin hangi madde/maddelerinin veya **Yönetmelik maddelerinin hangi kısımlarının iptalinin istenildiğinin ve iptali istenilen kısımların davacının menfaatini ne şekilde etkilediğinin hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde gerekçeleriyle belirtilmesi gerekmekte olup, dava dilekçesi bu haliyle yukarıda anılan Kanun hükümlerine uygun bulunmadığı ...**” (Dan. 6. D., E. 2020/4310, K. 2020/5848, T. 23.06.2020).

¹⁰⁹ “... Dava dilekçesinde her ne kadar dava konusu **Yönetmeliğin tamamının iptalinin istenildiği** görülmekte ise de; davacının **Yönetmeliğin tamamının iptalini istemek hususunda sahip olduğu menfaatin ve hukuki sebeplerin ortaya konulması veya Yönetmeliğin sadece davacıya yönelik olan maddelerinin iptali isteniyorsa, iptali istenen maddelerin açıkça, tek tek ve tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilmesi gerektiğinden, dilekçenin 2577 sayılı Kanunun 3. maddesine uygun bulunmadığı ...**” (Dan. 8. D., E. 2014/10196, K. 2016/3983, T. 20.04.2016, **Bilgin**, İdari Davalar, s. 317’den naklen); “... Davacı tarafından, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca 19.11.2015 tarih ve 29537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin iptali istenilmiş ise de, bu **Yönetmeliğin hangi maddelerinin, neden iptalinin istendiği açıkça belirtilmemesi** nedeniyle bu haliyle düzenlenen dava dilekçesi 2577 sayılı Yasanın 3. maddesine uygun bulunmamaktadır. ...” (Dan. 8. D., E. 2015/14806, K. 2016/123, T. 20.01.2016, **Bilgin**, İdari Davalar, s. 320’den naklen); “... Dava dilekçesinde **Bakanlar Kurulu Kararının hangi maddelerinin iptali isteminde bulunulduğunun açık ve net olarak ortaya konulmadığı ve gerekçelerinin belirtilmediği, iptali istenilen maddelerin davacının menfaatini nasıl ihlal ettiği hususunun da gerekçelendirilmediği** görülmektedir. Bu durumda; davaya konu kararın hangi maddelerin iptalinin istenildiği belirtil-

Örnek karar 18: “... *dava konusu edilen işlemin ödeme emri mi yoksa ihbarname mi olduğunun açıkça belirtilmediği, ... dilekçe ret kararının verildiği, ... yenileme dilekçesinde hiçbir noksanlık giderilmeden, aynı yanlışlıklar yapılarak davanın yeniden açıldığı görüldüğünden, ... davanın reddine ...*”¹¹⁰.

Örnek karar 19: “... *Ankara 9. İdare Mahkemesince; dava dilekçesinin reddi üzerine dava dosyasına ibraz edilen yenilen dava dilekçesinde belirtilen eksiklikler giderilmeyerek “mağduriyetinin giderilmesi” şeklinde istemde bulunularak aynı yanlışlıklara yer verildiği, ... davanın reddi ...*”¹¹¹.

Yukarıdaki iki kararda ise, dilekçenin reddi kararında belirtilen eksiklikler davacılar tarafından giderilmediğinden davanın reddine karar verilmiştir. Bu kararlar, dilekçenin reddi müessesesinin getirilme amacına uygun kararlardır. Zira yazılı yargılama usulünün geçerli olduğu idari yargı yerlerinde hak talep eden davacı tarafın da birtakım yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir. Burada hak mahrumiyetine neden olunmaması amacıyla, İYUK m. 15 uyarınca davanın reddi kararı verilmesine neden olan dilekçenin reddi kararlarının oldukça açıklayıcı, ayrıntılı olması ve davacıdan istenilen hususların net olarak ortaya konulması gerekmektedir.

4. Dava Konusu Olan İşlemin Tarih, Sayı ve Tebliğ Tarihinin Dava Dilekçesinde Belirtilmemesi ya da Yanlış Belirtilmesi (İYUK m. 3/2-c)

Dava dilekçelerinde, davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi gösterilir. İYUK m. 3/2-c hükmü uyarınca aslında dava dilekçesinde

---

mediğinden, iptali istenilen madde veya maddeler ile menfaat ilişkisi ortaya konulmadığından, düzenlenen dava dilekçesinde 2577 sayılı Yasanın 3. maddesine uyarlık bulunmamaktadır. ...” (Dan. 8. D., E. 2017/138, K. 2017/2388, T. 04.04.2017); “... *Dava konusu düzenleyici işlemin hangi maddelerinin, bu maddelerin hangi fıkralarının veya düzenleyici işlemin tamamının iptali istenilecekse, düzenleyici işlemin tamamının hangi gerekçelerle iptalinin istenildiğinin açık ve tereddüde yer veremeyecek şekilde ortaya konulması, bu maddelerin veya düzenleyici işlemin tamamının hangi yönlerden hukuka aykırı olduğunun ve davacı esnaf odasının menfaatini ne şekilde ihlal ettiğinin açıklanması gerekmele birlikte; söz konusu davanın, davacı esnaf odasını dava açma tarihi itibarıyla (30/09/2019) temsili yetkili kişi veya kişilerce veya bu kişilerin vereceği vekaletname ile vekil tayin edilen avukat tarafından, vekaletname dayanağının onaylı bir örneği de eklendikten sonra, davacı esnaf odasının vekaletnamede belirtilen unvanıyla açılması gerekmektedir. ...”* (Dan. 8. D., E. 2019/8789, K. 2019/12356, T. 20.12.2019, Bilgin, İdari Davalar, s. 323-324’ten naklen).

¹¹⁰ Dan. 4. D., E. 2016/2010, K. 2018/1429, T. 14.02.2018.

¹¹¹ Dan. 10. D., E. 2013/277, K. 2016/2300, T. 25.04.2016.

dava konusu işlemin tebliğ tarihine yer verilmemiş olması tek başına bir dilekçenin reddi nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak uygulamada davacıların dava konusu işlemin tebliğ tarihini göstermemiş olması tek başına bir dilekçenin reddi sebebi olarak görülmemektedir. Özellikle dava konusu işlemin tesis edildiği tarih ile davanın açıldığı tarih arasında dava açma süresinin geçmediğinin dava dosyasından anlaşılması durumunda bu yola başvurulmamaktadır. Zira dava dilekçesinde dava konusu işlemin tebliğ tarihine yer verilmesinin istenilme nedeni, davanın kanuni süresi içerisinde açılıp açılmadığının anlaşılması amacıdır. Dolayısıyla işlemin tesis edildiği tarihe göre davanın süresi içinde açıldığının açıkça anlaşılması halinde dilekçenin reddine karar verilmesine gerek bulunmamaktadır.

Uygulamada tebliğ tarihinin gösterilmemiş olması, dava dilekçesinde İYUK m. 3'te aranan başkaca hususların da yer alması durumunda dilekçenin reddi nedeni olarak gösterilmektedir. Örneğin, dava konusu işlemin eklenmemesi, tarih ve sayısının belirtilmemesi ve aynı zamanda tebliğ tarihinin gösterilmemesi gibi.

Dava konusu edilen işlemin tebliğ tarihinin açıkça belirtilmediği davalarda, mahkemece yapılacak olan ilk incelemeye esas ara kararına verilen cevapta ve/veya davalı idarenin dava dilekçesine karşı vermiş olduğu cevap dilekçesinde, dava konusu edilen işlemin davacıya tebliğ edildiğine dair tebliğ-tebellüğ belgesi gibi belgelerle ispat edilmesi ve bu tebliğ tarihinden itibaren davanın süresi içerisinde açılmamış olması halinde mahkemece davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmektedir. İlk inceleme konuları içerisinde davanın süresinde açılıp açılmadığı hakkındaki süre aşımı hususu, dava dilekçesinin usulüne uygun olup olmadığına dair dilekçenin reddine ilişkin ilk inceleme konusundan önce geldiği için bu şekilde bir uygulama yapılması İYUK açısından da bir aykırılık taşımamaktadır. Böylelikle özellikle süresi içinde açılan davalarda sırf tebliğ tarihi belirtilmediğinden bahisle verilecek olan dilekçenin reddi kararı nedeniyle davanın görüm ile çözüm süresinin uzamasının ve dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesinin de önüne geçilmiş olacaktır.

Örnek karar 1: “... dilekçede anılan işlemlerden 3. kişilere satış işlemi için “... Tapulama Mahkemesinin ... dosyasına sunulan tapu kaydında haricen öğrendik” ifadesine yer verilmişse de, **iptali istenen işlem tebliğ edilmişse tebliğ tarihinin ayrıca belirtilmesi, tebliğ edilmemiş haricen öğrenilmişse hangi tarihte ve ne şekilde öğrenildiğinin ayrıca ve açıkça dilekçede belirtilmesi gerekir iken belirtilmediği, ... reddedilen dava dilekçesindeki yanlışlıklara tekrar yer verilmesi sebebiyle, ... davanın reddine karar veren İzmir 2. İdare Mahkemesi'nin ... kararının haksız ve hukuka**

aykırı olduğu, ... istinaf yolu ile incelenerek kaldırılması ve dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi istenilmektedir. ... dava dilekçeleri ve ekleri incelendiğinde; ... **şüpheye yer vermeyecek şekilde uyumsuzluk konusu taşınmazın yevmiye numarası da gösterilerek satış işleminin iptalinin istenildiği anlaşılmaktadır.** ... Açıklanan nedenlerle; ... **istinaf başvurusunun kabulüne, istinafa konu İzmir 2. İdare Mahkemesi'nin ... kararının kaldırılmasına ...**”¹¹².

Örnek karar 2: “... İdare Mahkemesince verilen ... kararlar ile **dava dilekçesinde iptali istenen işlemin dilekçeye ekli olan işlemle tutarlı olmadığı (tarihlerinin farklı olduğu)** belirtilerek **dilekçe ret kararları** verildiği, sonrasında da davacı tarafından **yenilenen dilekçede ret işleminin tarih ve sayısı açık bir şekilde belirtilmediği** dolayısıyla aynı yanlılığın yapıldığı gerekçesiyle ... **davanın reddedildiği** anlaşılmaktadır. ... davacı vekilince ısrarla hatalı bir şekilde işlemin tarihi olarak ... tarihi yazılmış ise de dosyadaki evraklardan bu tarihin tebliğ tarihi olduğu anlaşılmalı, İdare Mahkemesince dava konusu işlem ... sayılı işlem olarak görülmesi gerekirken iken aynı yanlılığın yapıldığı gerekçesiyle **davanın reddedilmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.** ...”¹¹³.

Örnek karar 3: “... Çorum İdare Mahkemesi'nin ... kararı ile; ... davaya konu **Encümen kararı dilekçe ekinde ibraz edilmediği gibi tebliğ tarihine de yer verilmediği,** ... dava konusu edilen işlem/işlemlere dair ayrıntılı bir şekilde tarih ve sayı ile tebliğ bilgileri yönünden yeterli somut bilgi ve izahatta bulunulmadığı ... anlaşıldığından ... **davanın reddine karar verilmiştir.** ... davacı tarafından dilekçede belirtilen hususların yargılamanın devamı için yeterli görüldüğü ve **davanın reddi yolundaki kararda hukuki isabet bulunmamaktadır.** ...”¹¹⁴.

Örnek karar 4: “... Yozgat İdare Mahkemesi'nce verilen ... kararlar; ... **dilekçe ret kararı** üzerine davacı tarafından verilen **yenileme dilekçesinde,** ... **dava konusu işlemin tarih ve sayısı ile tebliğ tarihinin bildirilmediği,** ... daha önce dilekçe ret kararı verilmesine neden olan **yanlılıkların aynen tekrarlanması** nedeniyle ... **davanın reddine karar verilmiştir.** ... Dosyada mevcut dava ve yenileme dilekçelerinin incelenmesinden, ... Mahkemece, sözleşme feshi **işleminin esasına ilişkin değerlendirme yapılarak karar verilmesi gerekirken,** dilekçe ret kararı üzerine yenilenen dilekçede de

¹¹² İzmir BİM. 7. İDD., E. 2022/702, K. 2022/826, T. 23.06.2022.

¹¹³ Gaziantep BİM. 1. İDD., E. 2022/1209, K. 2022/574, T. 12.05.2022.

¹¹⁴ Samsun BİM. 2. İDD., E. 2022/107, K. 2022/549, T. 28.03.2022.

aynı yanlışların yapıldığı gerekçesiyle ... **davanın reddi yolunda verilen kararda hukuka uygunluk bulunmadığı** sonucuna varılmıştır. ...¹¹⁵.

Örnek karar 5: “... İdare Mahkemesince, ... işleminin tarih ve sayılarının açık bir şekilde belirtilmediği ... dava konusu edilen işlemlerde tereddütte neden olduğu, ... gerekçesiyle, ... dava dilekçesinin reddine karar verildiği, ancak ... yenilenen dava dilekçesinde de bahsi geçen dilekçe ret kararında belirtilen eksikliklerin giderilmediği ve reddedilen dava dilekçesindeki aynı yanlışlıkların tekrarlandığının görüldüğü gerekçesiyle ... **davanın reddine karar verilmiş ... işleminin iptalinin istenildiği hususunda tereddüt bulunmadığından, ... davanın reddine yönelik İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.** ...¹¹⁶.”

Yukarıdaki beş örnekte de görüldüğü üzere dava dilekçesinde tek başına tebliğ tarihinin gösterilmemiş olması dilekçenin reddi nedeni olarak görülmemiştir. Örneklerde dava konusu edilen işlemlerin tarih ve sayılarında açıklık olduğu, davacıların iptalini istediği işlemleri açıkça belirttiği gibi gerekçelerle dilekçenin reddi ve sonrasında davanın reddi kararları hukuka uygun bulunmamıştır. Kanaatimizce de bu kararlar yerinde ve doğru kararlar olup mahkemeye erişim hakkını koruyucu nitelik taşımaktadırlar.

Örnek karar 6: “... dilekçeye eklenen ... ihbarnamenin tarih, sayı, tebliğ tarihi ile uyumsuzluk konusu miktarın dilekçeye yazılmadığı, ... görüldüğünden, ... dilekçenin reddine ... davacı tarafından verilen yenileme dilekçesinde ise, ... ilk dilekçede yapılan yanlışlıkların tekrar edildiği görüldüğünden, aynı hatanın yapılması nedeniyle açılan bu davanın reddi ...¹¹⁷.”

Örnek karar 7: “... dava konusu ... işlemlerin tarih ve sayısının açık bir şekilde ifade edilmesi ... davanın belirtilen eksiklikler giderilmek suretiyle 2577 sayılı Kanun’un 3. maddesine uygun olarak yenilenen, ... açık ve anlaşılabilir bir dilekçeyle açılması gerekmektedir. ... **dava dilekçesinin reddine** ...¹¹⁸.”

Son iki kararda ise, mahkemece/dairece dilekçenin reddine sebep olarak gösterilen eksikliklerin davacılar tarafından giderilmediği ve İYUK’un 3. maddesi uyarınca dava dilekçesinde bulunması gereken ancak bulunmayan birden çok hususa vurgu yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla anılan karar-

¹¹⁵ Ankara BİM. 2. İDD., E. 2021/3768, K. 2021/2963, T. 31.12.2021.

¹¹⁶ Ankara BİM. 5. İDD., E. 2020/266, K. 2020/1330, T. 25.12.2020.

¹¹⁷ İzmir BİM. 2. VDD., E. 2016/161, K. 2017/280, T. 15.02.2017.

¹¹⁸ Dan. 10. D., E. 2021/7528, K. 2022/1763, T. 31.03.2022.

larda verilen dilekçenin reddi ve sonrasındaki davanın reddi kararlarını mahkemeye erişim hakkını ihlal eden kararlar olarak görmemek gerekir.

5. Vergi, Resim, Harç, Benzeri Mali Yükümler ve Bunların Zam ve Cezalarına İlişkin Davalar ile Tam Yargı Davalarında Uyuşmazlık Konusu Miktarın Dava Dilekçesinde Belirtilmemesi (İYUK m. 3/2-d)

Dava dilekçelerinde, vergi, resim, harç, benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına ilişkin davalar ile tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar belirtilmelidir. Danıştay'a göre de; idare mahkemelerince davacıların uğradıkları ve ileri sürdükleri zararın neye ilişkin olduğu, hangi zararın tazmininin istenildiği ve bu zararı ortaya koyan bilgi ve belgelerin bulunup bulunmadığı belirlenerek davanın konusunun açıklığa kavuşturulması gerektiği, bunun için de dava dilekçesinin reddine karar verilebileceği ifade edilmektedir¹¹⁹. Dolayısıyla tam yargı davalarının konusu belirli bir miktar alacak olduğu için bu alacak miktarının yazılı olarak ifade edilmesi gerekir. Ancak bu konuya Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararıyla istisna getirilmiştir. Buna göre, kamu görevlilerinin idarelerce bilinen maaş, döner sermaye gibi alacakları için açılacak olan davalarda dava konusu miktarı belirtmelerine gerek bulunmamaktadır¹²⁰.

Örnek karar: “... *davacıya maddi zararının ne olduğunun sorulduğu, maddi zarar kalemlerinin ayrıntılı şekilde belirtilmesi gerektiğinin hatırlatıldığı, tam yargı davalarında maddi zararın ne olduğu anlaşılmasından bilirkışı incelemesi ile tespit yapılamayacağı, dilekçe ret kararından sonra düzenlenecek dilekçenin önceki dilekçelerin devamı olamayacağı, yeni bir dava açıldığı, dolayısıyla tüm taleplerin yeni açılacak davada eksiksiz belirtilmesi gerektiği hususlarının belirtildiği, ancak davacı tarafın-*

¹¹⁹ Dan. İDDK., E. 2016/4462, K. 2018/2511, T. 24.05.2018, **Koçak**, Nazım Taha: Tam Yargı Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 361'den naklen.

¹²⁰ “... *kamu görevlilerine ilişkin mevzuattan doğan uyuşmazlıklarda, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 3/d maddesinde yer alan “tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktarın dava dilekçesinde gösterileceği” yolundaki hükmün, ancak bunun mümkün olduğu, yani zarar miktarının hesaplanabileceği durumlar için uygulama alanı bulunduğu, kamu görevlilerini ilgilendiren mevzuat dolayısıyla zararın tespit edilememesi nedeniyle uyuşmazlık konusu miktarın dilekçede gösterilmemiş olmasının iptal ve tam yargı davalarının birlikte açılmasını engellemeyeceği, dolayısıyla zarar miktarının tespitinin mümkün olmadığı hallerde dava dilekçesinde uyuşmazlık konusu miktar gösterilmeden tam yargı davası açılabileceği ...” (Dan. İBK., E. 1983/1, K. 1983/10, T. 29.12.1983, R.G., T. 20.06.1984, S. 18437).*

dan dava dilekçesinin konu kısmında Mahkememiz kararlarında belirtilen hususlar hılaına “eksikliklerin giderilmesinden ibarettir” ibaresine yer verildiği, davacı tarafından ifade edilen maddi ve manevi zararının ne olduğu hususunun anlaşılamadığı, dava dilekçesinde; “... bursu ile kabul aldığı, Avrupa Genç ... Cemiyetine Türkiye’den seçilen tek kişi olduğu, doçentlik sınavına başvurduğu, tutuklu iken bunların maddi getirisini hesaplamasının zor olduğu, bu hususların bilirkişi ile saptanmasını istediği, bu hakkını elinden alanların bunları tazmin etmesi gerektiği ...” belirtildiği, dolayısıyla davacı bazı soyut ifadelerle maddi zarara uğradığını ifade etse de, davacı tarafından maddi zararının ne olduğu hususunun net olarak ortaya konulamadığı, belirttiği hususların davacıya nasıl bir maddi getirisinin olacağı hususunun davacı tarafından izah edilemediği, net olarak ortaya konulamayan maddi zararın bilirkişi marifetiyle tespitine olanak bulunmadığı, dolayısıyla ... dilekçenin reddedilmesi üzerine, ... yenilenen davada aynı yanlışlıklar yapıldığından davanın reddi ne karar verilmişse de ... Yargılama süreci değerlendirildiğinde, dilekçe ret kararında belirtilen yanlışlıkların yenileme dilekçesinde aynen tekrar edilmediği, dava dilekçelerinin incelenmesinden davacının talebinin, ... Üniversitesi Rektörlüğü Personel Daire Başkanlığının 17.12.2018 tarihli ve 345810 sayılı işleminin iptali ile 100 milyon TL maddi, 300 milyon TL manevi tazminatın tarafına ödenmesi istemi olarak değerlendirilip işin esası hakkında yargılama yapılarak karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığından ... davanın reddi yönündeki İdare Mahkemesi kararında hukukî isabet bulunmamaktadır. ...”¹²¹.

Buradaki kararda davanın iptal davası ve tam yargı davası olarak görülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Aynı şekilde tazminat miktarlarının da açıkça belirtilmiş olması yeterli görülmüş ve davanın bu şekliyle karara bağlanması gerektiği belirtilmiştir.

İdari yargıda tam yargı davalarında talep edilen tazminat miktarının açık ve net olarak belirtilme zorunluluğu mahkemece bu konuda hüküm kurulacak olmasıyla ve taleple bağlılık ilkesiyle doğrudan doğruya ilgilidir. Zira ıslah hakkının kullanılmasını bir tarafa bıraktığımızda, idari yargı yerleri kendilerinden talep edilen miktarlardan daha fazlasına hükmedemeyecektir. Bu nedenle de tam yargı davasında davacı tarafından talep edilen miktarın dava açılırken ilk aşamada açık ve net olarak ortaya konulması oldukça önem taşımaktadır.

¹²¹ İstanbul BİM. 7. İDD., E. 2020/654, K. 2020/1784, T. 21.10.2020.

6. Vergi Davalarında Davanın İlgili Bulunduğu Verginin veya Vergi Cezasının Nevi ve Yılı, Tebliğ Edilen İhbarnamenin Tarihi ve Numarası ve Varsa Mükellef Hesap Numarasının Dava Dilekçesinde Belirtilmemesi (İYUK m. 3/2-e)

Dava dilekçelerinde, vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya vergi cezasının nevi ve yılı, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ve numarası ve varsa mükellef hesap numarası yer almalıdır. Vergi yargılamasında dava konusu edilen işlemlerin açık ve net olarak ortaya konulması ve iptali istenilen vergi işlemleri hakkında doğru bir şekilde hüküm kurulabilmesi için iptali istenen vergi ve/veya vergi cezasının türü, vergilendirme yılı gibi bilgilerin dava dilekçesinde bulunması önem arz etmektedir. Bu bilgilerin eksik olması halinde dava dilekçesinin reddine karar verilerek bu konudaki tereddütler giderilebilir. Ancak bu konuda aşırı usulü yorumdan kaçınılmalıdır. Aksi halde, madde hükmünün aşırı usulü yorumu nedeniyle davacının hak arama özgürlüğü kapsamında mahkemeye erişim hakkının engellenmesine neden olunabilir.

Örnek karar: “... dilekçeye eklenen ... ihbarnamede vergi de yer aldığı halde sadece vergi cezasının kaldırılması ifadesine yer verildiği, ihbarnameler üzerine açılan davalarda tahsilat işlemleri kendiliğinden durduğu halde yürütmenin durdurulması isteminde de bulunulduğu görüldüğünden, ... düzenlenen dilekçenin, 2577 sayılı Yasa'nın 3. madde esaslarına uygun olmadığı sonucuna ulaşılarak dilekçenin reddine karar verildiği; davacı tarafından verilen yenileme dilekçesinde ise, ... ilk dilekçede yapılan yanlışlıkların tekrar edildiği görüldüğünden, aynı hatanın yapılması nedeniyle açılan bu davanın reddi ...”¹²².

Karara bakıldığında, davacının yürütmenin durdurulması talebinde bulunmuş olmasının dilekçenin reddi nedeni olmayacağı açıktır. Burada mahkemece, davacının ‘yürütmenin durdurulması talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığı’ yönünde karar verilebilirdi. Dava dilekçesine ekli bilgi ve belgelerde vergiler bulunsa dahi davacı açıkça ve sadece vergi cezasının iptalini istemişse bu yönden dava konusu işlemin yargılamasının yapılması gerekirdi. Dolayısıyla yukarıda yer verdiğimiz dilekçenin reddi kararına ve buna bağlı olarak yenileme dilekçesinde aynı yanlışlıklar yapıldığından bahisle davanın reddi kararına katılmıyoruz. Anılan karar nedeniyle davacının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı engellenmiştir.

¹²² İzmir BİM. 2. VDD., E. 2016/161, K. 2017/280, T. 15.02.2017.

7. Dava Konusu Kararın ve Belgelerin Asıllarının veya Örneklerinin Dava Dilekçesine Eklenmemesi (İYUK m. 3/3)

Dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örnekleri dava dilekçesine eklenir. Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur. İYUK hükmü bu şekilde olmakla birlikte, uygulamada UYAP sistemine ve e-tebligat usulüne geçişle birlikte artık dava dilekçelerinin karşı taraf sayısından bir fazla olmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak uygulamada İYUK'un bu hükmü nedeniyle hala bütün dilekçeler (dava dilekçeleri, savunma dilekçeleri, istinaf dilekçeleri, temyiz dilekçeleri) iki nüsha verilmektedir.

Öte yandan, uygulamada çoğunlukla dava konusu idari kararın tek başına dava dilekçesine ekli olmaması dava dilekçesinin reddi nedeni olarak görülmektedir. Özellikle işlemin tarih ve sayısının belirtilmiş olduğu halde bu yola başvuruya gerek de bulunmamaktadır. Re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu idari yargı yerinde mahkemece gerekli olan tüm bilgi ve belgeler ilgili idarelerden ara kararlar istenebilir. Ancak idari yargı yerinde iptal ve/veya tam yargı davası açan davacı, davasında haklı olduğunu gösteren her türlü bilgi ve belgeyi dava dilekçesine ekleyebilir. Dava dilekçesine eklenecek bilgi ve belgeler konusunda herhangi bir sınırlama da bulunmamaktadır. Davacı tarafından sunulacak bilgi ve belgelerden özellikle idarenin elinde bulunması mümkün olanların iki suret olmasına da gerek bulunmamaktadır.

Örnek karar 1: “... Mahkemenin dilekçe ret kararı üzerine yenilenen dilekçe eklerinde tüm davacılara ilişkin vekaletname asılların sunulduğu, bu yönüyle dava dilekçesinde eksiklik bulunmadığı görülmektedir. ... İdare Mahkemesi'nce işin esasına girilerek hukuki denetim yapılması gerekirken, dava konusunun net ve açık olarak ortaya konulmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesinde hukuki isabet bulunmadığı ...”¹²³.

Örnek karar 2: “... dilekçe ret kararı üzerine yenilenen dava dilekçesinde, davalı idareye yapılan başvurulara cevap verilmemesi nedeniyle iptali istenilen işlemlere ulaşılamadığından bahisle dilekçenin yenilendiği anlaşıldığından, dilekçe ret kararında belirtilen bir kısım eksikliğin giderilmiş olduğu ve kararda sözü edilen yanlışlıkların aynı şekilde tekrarlanmadığı sonucuna varılmıştır. ... UYAP sistemi üzerinden erişilen dava konusu parsellerle ilgili ... inşaat ruhsatlarının dava dosyasına sunulduğu görülmüştür. Kaldı ki, gerekli görülmesi durumunda Mahkemece ilk ince-

¹²³ İzmir BİM. 7. İDD., E. 2022/702, K. 2022/826, T. 23.06.2022.

leme aşamasında verilecek ara kararı ile dava dilekçesinde belirtilen işlemlerin ve bu işlemlere dayanak olan başvuruların idareden temin edilmesi de mümkündür. Bu durumda, **dilekçe ret kararı** üzerine verilen **yenileme dilekçesinde aynı yanlışlıklar yapıldığından söz edilemeyeceğinden**, bu gerekçeye dayalı olarak **davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında isabet görülmemiştir.** ...¹²⁴.

Örnek karar 3: “... Çorum İdare Mahkemesi'nin ... kararıyla; **davaya konu Encümen kararı dilekçe ekinde ibraz edilmediği gibi tebliğ tarihine de yer verilmediği**, ... bahisle **dilekçenin reddi** üzerine, ... **yenilenen davada** ... dava konusu işlem ve/veya işlemlerin yargı yerince denetimini yapmaya elverişli bir şekilde tarih ve sayısına yer verilmediği gibi **dilekçe ekinde de ibraz edilmediği, iptali istenilen işlemlerden genel bir ifade ile bahsedilmesi gerekçesiyle dilekçenin reddedildiği** ... önceki dilekçelerde işaret edilen yanlışlıkların **giderilmediği ve aynen tekrarlandığı** anlaşıldığından ... **davanın reddine karar verilmiştir.** ... **davalı idarece gönderilen bilgi ve belgelerden, davacı adına 04/02/2021 tarihli yapı tatil zaptı ile davacının 20.445,56-TL idari para cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin ... davalı idare il encümeni kararı tesis edildiği görülmekle**, ... taleplerle ilgili ayrıca değerlendirme yapılarak dosyanın karara bağlanması gerektiğinden; **davanın reddi yolundaki kararda hukuki isabet bulunmamaktadır.** ...¹²⁵.

Yukarıdaki üç kararda ilk derece mahkemesince verilen dilekçenin reddi kararı üzerine yenileme dilekçelerinde birtakım eksikliklerin giderildiği açıkça ifade edilmiştir. Aynı şekilde ilk derece mahkemesince görülen eksikliklerin aslında dilekçenin reddini gerektiren eksiklikler olmadığı da vurgulanmıştır. Dolayısıyla burada sözü edilen eksikliklerin davanın reddi gibi bir sonuç doğurmayacağına hükmedilmiştir. Bu haliyle anılan kararlar adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkını koruyan kararlardır.

Örnek karar 4: “... davacılara miras kaldığı anlaşılan anılan **taşınmazın mülkiyet durumuna ve veraset ilamına ilişkin bir belgenin de dosyaya sunulmadığı** gerekçesiyle Tokat İdare Mahkemesinin 17.05.2014 tarih ve E: 2014/192, K: 2014/186 sayılı kararı ile **dilekçenin reddine karar** verildiği, bu karar üzerine **yenilenen dava dilekçesinin** de davacılar tarafından bahse konu **taşınmaza ilişkin tapu kayıt örneği ile veraset ilamının dava dilekçesine eklenmesi gerekirken yine eklenmediği**, ... anılan taşınmazın imar durumuna ilişkin hiçbir belgeye yer verilmemesinin ... tere-

¹²⁴ İzmir BİM. 3. İDD., E. 2022/572, K. 2022/571, T. 21.04.2022.

¹²⁵ Samsun BİM. 2. İDD., E. 2022/107, K. 2022/549, T. 28.03.2022.

*dütlere yol açtığı, ... bu hususa ilişkin hiçbir bilgi/belgenin dava dosyasına sunulmadığından bahisle ... reddine karar verildiği, bu karar gereğince sadece ada ve parsel numarası değiştirilmek suretiyle yenilenen dava dilekçesi üzerine de Tokat İdare Mahkemesinin 18.07.2014 tarih ve E: 2014/299, K: 2014/385 sayılı kararı ile belirtilen eksiklikler giderilmeden, bir başka deyişle aynı yanlışlıklar tekrarlanmak suretiyle açılan davanın ... reddine karar verilmiştir. ...*¹²⁶.

Örnek karar 5: “... davanın iki davacı tarafından birlikte açıldığı, ... davacı A.Ö.’nün vekil sıfatıyla Av. U.Ş. tarafından temsil edildiğini belirten bir vekaletnamenin de dosyaya sunulmadığı görülmüştür. Bu durumda, ... dava dilekçesinin bu haliyle 2577 sayılı Kanununun 3. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ...”¹²⁷.

Örnek karar 6: “... İstanbul 10. Vergi Mahkemesinin ... kararıyla; ... dava konusu edilen işlem ve bu işlemin tebliğine ilişkin tebliğ alındılarının da dava dilekçesine eklenmediği gibi, şirketi temsile yetkili kişi/kişileri gösterir belgeler ile ilgili şahısların imza sirkülerinin eklenmemesi nedeniyle davanın yetkili kişilerce açılıp açılmadığı, imzada bulunup bulunmadığının tespitinin mümkün bulunmadığı ... gerekçesiyle ... dilekçe ret kararının verildiği, ... yenileme dilekçesinde hiçbir noksanlık giderilmeden, aynı yanlışlıklar yapılarak davanın yeniden açıldığı görüldüğünden, ... davanın reddine karar verilmiştir. ... temyiz isteminin reddi ile Vergi Mahkemesinin kararının onanmasına ... karar verildi.”¹²⁸.

Yukarıdaki üç kararda ise, dilekçe ret nedenleri ile dilekçenin reddi nedeniyle eksiklik görülen hususların giderilmemesi nedeniyle davanın reddine karar veren ilk derece mahkemelerince tespit edilen hususlar oldukça açık ve net olarak ortaya konulmuştur. Dolayısıyla idari yargılama usulünün yazılı yargılama usulü olması ve bu yolda sunulacak olan dava dilekçelerinde -sağlıklı yargılama yapılabilmesi için- asgari birtakım koşullar aranması gerektiğinden, bu kararların da doğru ve isabetli kararlar olduğunu düşünüyoruz.

B. Tek Dilekçeyle Dava Açılması (İYUK m. 5)

İdari yargıda kural olarak her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Bununla birlikte, birden fazla idari işleme karşı tek dilekçeyle dava açılması veya birden fazla kişinin tek dilekçeyle dava açması durumunda, dava

¹²⁶ Sivas BİM., E. 2015/199, K. 2015/188, T. 19.03.2015.

¹²⁷ Dan. 8. D., E. 2022/1656, K. 2022/2215, T. 31.03.2022.

¹²⁸ Dan. 4. D., E. 2016/2010, K. 2018/1429, T. 14.02.2018.

dilekçesi İYUK m. 5 bağlamında incelenecektir¹²⁹. İYUK m. 3'te olduğu gibi bu durumda da dava dilekçesinin şekle uygun olup olmadığı denetlenmekte, şekle aykırı dava dilekçesi reddedilmektedir¹³⁰. Bu bölümde, aynı (tek) dilekçeyle dava açılacak haller üzerinde durulacaktır.

1. Birden Fazla İşleme Karşı Tek Dilekçeyle Dava Açılması - Aralarında Maddi veya Hukuki Yönden Bağlılık ya da Sebep-Sonuç İlişkisi Bulunmayan Birden Fazla İşleme Karşı Bir Dilekçeyle Dava Açılması (İYUK m. 5/1)

Aralarında maddi veya hukuki yönden bağlılık¹³¹ ya da sebep-sonuç ilişkisi¹³² bulunan birden fazla işleme karşı bir dilekçeyle de dava açılabilir¹³³. Uygulamada aralarında maddi veya hukuki yönden bağlılık bulunan işlemlerin tespiti ile aralarında sebep-sonuç ilişkisi bulunan işlemlerin tespiti konusunda sorunlar çıkabilmektedir. Özellikle imar planı değişikliğine giren birden çok parselin maliki olan kişinin anılan parsellerine ilişkin aynı imar planı değişikliğini birlikte dava konusu edip edemeyeceği veya arazi toplulaştırmasına giren birden çok arazinin aynı işlemle toplulaştırmaya alınması

¹²⁹ “Aynı dilekçe ile dava açılacak haller” başlıklı İYUK m. 5: “1. Her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak, aralarında maddi veya hukuki yönden bağlılık yada sebep-sonuç ilişkisi bulunan birden fazla işleme karşı bir dilekçe ile de dava açılabilir.

2. Birden fazla şahsın müşterek dilekçe ile dava açabilmesi için davacıların hak veya menfaatlerinde iştirak bulunması ve davaya yol açan maddi olay veya hukuki sebeplerin aynı olması gerekir”.

¹³⁰ **Derdiman**, R. Cengiz: “İdari Yargıda Birden Fazla Davanın Tek Dilekçe ile Açılması: Türk İdari Yargılama Usulü Kanununun 5. Maddesinin Anlamı ve Kapsamı Üzerinde Değerlendirmeler”, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2020, s. 249-295; **Sancakdar**, Oğuz: “İdari Yargıda Tek Dilekçe ile Dava Açma (Karşılaştırmalı Hukuki Analiz)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, 2007, s. 223-270.

¹³¹ “Maddi yönden bağlılık” ifadesinin belirli, kesin ve değişmez bir tanımı mevcut değildir. Bunun cevabı çoğunlukla yargı kararlarında aranmaktadır. “Hukuki yönden bağlılık”, dava konusu işlemlerin yargısal denetiminin ve bu işlemlerden kaynaklı açılan tam yargı davalarının aynı yargı yerinin görev ve yetki alanına girmesi, dava konusu işlemlerin birbirinden farklı yargılama usullerine tabi olmamasıdır (**Atay**, s. 369).

¹³² Davaya konu olan işlemlerden birine ilişkin verilen kararın diğer işleme ilişkin verilecek kararı etkilemesi durumunda, işlemler arasında sebep-sonuç ilişkisinin varlığından bahsedilir.

¹³³ Bu durum, Anayasa m. 141/4'ün yargıya yüklediği, davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması göreviyle uyumludur. Hakkaniyetli bir uygulamayla, idari yargılama süreçlerinde zamandan, emekten, masraflardan tasarruf edilerek usul ekonomisinin gerçekleşmesine katkı sağlanabilecektir.

nedeniyle tek dilekçeyle dava konusu edilip edilemeyeceği hususlarında çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Zira aslında aynı işlemle tesis edilmiş ve aralarında maddi veya hukuki yönden bağıllık bulunan işlemler olmakla birlikte çok farklı yerlerde taşınmazların bulunması, uyuşmazlık hakkında keşif ve bilirkişi incelemesi yapılacak olması ve bunun tek dosya üzerinden yürütülmesinde zorluklar bulunması nedeniyle İYUK'un 5. maddesi uyarınca dava dilekçesinin reddine karar verilebilmektedir. Dilekçenin reddi kararı üzerine, davacının aynı şekilde tek dilekçeyle aralarında maddi veya hukuki yönden bağıllık bulunan işlemler bakımından vereceği yenileme dilekçesi sonrasında davanın reddine karar verilmesi durumunda, bu kararlar istinaf ve/veya temyiz yerleri tarafından kaldırılmaktadır.

Benzer bir sorun dava konusu edilen işlemler arasında sebep ve sonuç ilişkisi bulunması hususunda da karşımıza çıkmaktadır. Özellikle ortada iki ayrı işlemin bulunması ve bu işlemlerden birisinin diğerinin sebebi olması halinde her iki işleme karşı birlikte dava açılıp açılmayacağı hususu önem arz etmektedir. Burada sorun ilk işleme karşı dava açma süresinin geçirilmiş olması halinde ikinci işlemin tesisinden sonra bu işlemin sebebi olarak ilk işlemde bahsedilmesi ve bu işlemin de dava konusu edilmesi halinde karşımıza çıkmaktadır. Burada ikinci işlemin sebebi olan ilk işleme karşı süresi içerisinde dava açılmadığı gerekçesiyle ilk işlemin kesinleştiği ve dolayısıyla bu işleme bağlı olarak tesis edilen işlemin de hukuka uygun olduğundan bahisle davanın reddine mi karar verilecektir? Yoksa ikinci işlemin sebebi olan ilk işlem idari işlemin sebep unsuru yönünden inceleme konusu edilebilecek midir? Bu durumda, sebep unsuru yönünden inceleme yapma imkanı getirilmesi halinde dava açma süresi geçmiş olan bir işleme karşı dava açma süresinin canlandırılma imkanı getirilmiş olmayacak mıdır? Özellikle düzenleyici işlemlere karşı dava açma süresi konusunun İYUK'ta açıkça düzenlenmiş olması ve genel dava açma süresi içerisinde düzenleyici işlemlere karşı dava açılmamış olsa dahi bu işlemin uygulama işlemine karşı açılacak olan davalarda düzenleyici işlemlere karşı da dava açılabilmesinin açıkça belirtilmiş olması karşısında, bu düzenlemenin daha önce tesis olunan ve idari işlemin sebep unsuru oluşturulan işlemler açısından da uygulanması mümkün olacak mıdır? Bu şekilde bir düzenlemeye kanun koyucunun açıkça yer vermemiş olması aslında idari istikrar bağlamında artık dava açma süresi geçirilen işlemlerin idari anlamda kesinleştiği ve hukuki sonuçlarının doğması gerektiği anlamına gelmeyecek midir? Bütün bu soruların cevaplarının verilebileceği bir uygulama birliği bulunmamakta olup somut olayın özelliğine göre yargı kararları ortaya çıkmaktadır.

Örnek karar 1: “... dava dilekçesinin yargı kararının yerine getirilerek taşınmazının eski haline getirilmesi gerektiği iddiası çerçevesinde ele alınması ve ... maddi zarar kalemlerinin hangi unsurlardan oluştuğunun ortaya konulması bakımından dava dilekçesinin (2577 sayılı Kanun’un 3. madde yönünden) reddine karar verilmesi; aynı zamanda davacı tarafından yaşanan süreçte sağlığını yitirmesi nedeniyle manevi tazminat isteminde de bulunmakla birlikte dava dilekçesinde bu zararın idarece gerçekleştirildiği belirtilen “baskı, tehdit ve yaptırımlar nedeniyle” oluştuğu iddia edildiğinden ve tek dilekçeyle dava açma koşulları oluşmadığından manevi zararın tazmini istemi bakımından dava dilekçesinin 2577 sayılı Kanun’un 5. maddesi doğrultusunda ayrı bir dava açılması için dilekçenin reddine karar verilmesi, sonuç olarak ... dava dilekçesinin İYUK 3. ve 5. maddesi yönünden reddine karar verilmesinden sonra yeniden incelenmesi amacıyla dava dosyasının Mahkemesine iadesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. ...”¹³⁴.

Örnek karar 2: “... Dava dosyasının incelenmesinden; ... Büyükşehir Belediye Başkanlığınca tesis edilen ... tadilat ruhsatı işlemi ve ... no.lu bağımsız bölümün satışına yönelik Toplu Konut İdaresi Başkanlığı işleminin iptali istemiyle ilk kez 05.10.2021 tarihli dava dilekçesi ile ... açılan davada ... sayılı kararlar ... tadilat ruhsatının iptali istemi için ayrı bir dilekçeyle ayrı bir dava, ... no.lu bağımsız bölümün satışına yönelik işlemin iptali istemi için ayrı bir dilekçeyle ayrı bir dava açılması gerektiği gerekçesiyle dava dilekçesinin reddine karar verildiği ... yenileme dilekçesi ile yeniden dava açıldığı, bu dilekçede de ilk dava dilekçesindekiyle aynı istem, iddia ve dava sebeplerine yer verildiği, bir başka deyişle, 05.10.2021 tarihli dava dilekçesi ile 22.11.2021 tarihinde kayda giren yenileme dilekçesinin tamamen aynı olduğu; ... daha sonra ise, davacılar vekili tarafından sunulan ve 03.12.2021 tarihinde kayda giren dilekçede “... mahkemeniz dosyasında yenileme dilekçesi UYAP’a yüklenirken sehven eski dava dilekçesi gönderildiği anlaşılmış olup, sehven gönderilen eski dava dilekçesinin işleme alınmayarak dilekçemiz ekindeki yenileme dilekçesinin işleme alınmasını talep ederim.” denilerek ... yenileme dilekçesi sunulduğu anlaşılmaktadır. ... davacı tarafından sunulan 03.12.2021 tarihinde kayda giren dilekçeyle 22.11.2021 tarihinde kayda giren yenileme dilekçesinin sehven verildiği hususunun açıkça belirtildiği, ayrıca yeniden düzenlenmiş dava dilekçesinin ibraz edildiği, bu haliyle davacının Şanlıurfa 1. İdare Mahkemesinin ... dilekçe ret kararının gereği yerine getirmeme yolunda bir kasının bulunmadığı gibi davanın usulüne uygun bir şekilde devam ettirme

¹³⁴ İstanbul BİM. 4. İDD., E. 2022/447, K. 2022/728, T. 27.05.2022.

iradesini de ortaya koyduğu hususu anlaşılmiş olup hakkın özünü ortadan kaldıracak ölçüde aşırı şekilcilikle verildiği anlaşılan istinafa konu İdare Mahkemesi kararında isabet bulunmadığı açıktır. ... Öte yandan, davacı tarafından sunulan 03.12.2021 kayıt tarihli beyan dilekçesiyle, bu dilekçe ekinde ibraz edilen aynı tarihli yenileme dilekçesinin işleme alınması, 22.11.2021 tarihinde kayda giren yenileme dilekçesinin işleme alınmaması hususu talep edilmiş ise de; sonradan verilen 03.12.2021 kayıt tarihli dava dilekçesinin, önceki dava dilekçesi yerine ikame edilmesi, usul hükümleri gereği olanaklı değildir. ... yeniden dava dilekçesinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. ... ”¹³⁵.

Yukarıdaki kararda ilk derece mahkemesince davanın reddine karar verilmesi yerine dilekçenin reddi kararı verilmesi gerektiği ifade edilerek davacıya mevcut davasını devam ettirebilme imkanı getirilmiştir. Bu haliyle anılan kararın mahkemeye erişim hakkı kapsamında yerinde ve doğru bir karar olduğunu söyleyebiliriz. Kararda özellikle aşırı şekilcilikten kaçınılması gerektiğinin ifade edilmiş olması da adil yargılanma hakkı anlamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadıyla¹³⁶ da uyumludur.

Örnek karar 3: “... SGK para cezalarının yapılandırması başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali isteniyor ise ayrı, SGK prim borçlarının yapılandırılması başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali isteniyor ise her iki işlem için ayrı ayrı dava açılması gerektiğinden davanın konusunun açık ve tereddütte yer vermeyecek şekilde ortaya konulmadığından, ... 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. ve 5. maddesine uygun bulunmayan dava dilekçesinin reddine karar verildiği, ... İdare Mahkemesince her ne kadar dava dilekçesinin tarih ve sayısı belirli herhangi bir işlemin iptali istemine yer verilmediği, yapılandırmaya konu borcun kaynağı gösterilmediği ve idari yargı yerinden idari işlem tesis edilmesi yönünde talepte bulunulduğu, bu suretle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'un 3. ve 5. maddesi hükmüne uygun olmadığına ilişkin dilekçe ret kararları üzerine yenileme dilekçesinde de aynı yanlışlık yapıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de, netice itibarıyla davacının 7256 sayılı Kanun kapsamındaki yapılandırma başvurusunun zımnın reddine ait işlemin iptalini istediği açık olduğu, re'sen araştırma ilkesi gereği yapılandırmaya konu borcun kaynağının da araştırılabileceği anla-

¹³⁵ Gaziantep BİM. 2. İDD., E. 2022/1170, K. 2022/1014, T. 18.05.2022.

¹³⁶ Mesutoğlu/Türkiye (Başvuru No. 36533/04, T. 14.10.2008), Bilgin, Hüseyin: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Türk İdari Yargısına Yansımaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 228-231.

*şılmakta olup, aynı yanlışlıklar yapıldığından bahisle davanın reddine ait karar mahkemeye erişim hakkı ve adil yargılanma hakkı bağlamında isabetli değildir. ...*¹³⁷.

Bir önceki karar gibi bu kararda da mahkemeye erişim hakkının adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak korunması gerektiği vurgulanarak davanın esasına girebilmesi amacıyla mümkün olduğunca davacıya fırsat tanınması gerektiği yönünde bir yorum yolu seçilmiştir. Bu sayede ilk derece yargı yerinin mümkün olduğunca davayı neticelendirmesi gerektiği ifade edilmek istenilmiştir.

Gerçekten de idari yargıda dava dilekçesinin reddi, temel hak ve özgürlüklerle yakından ilgilidir. Anayasa Mahkemesi de konuyu adil yargılanma hakkı ve mahkemeye erişim hakkı bağlamında yakın tarihli bir kararında ele almıştır. Anayasa Mahkemesi'nin 15.03.2023 tarihli kararına konu olaya göre, Edirne İl Emniyet Müdürlüğü'nde polis memuru olarak görev yapan Başvurucunun **yıllık izin almaksızın veya görevli olmaksızın yurt dışına giriş-çıkış yaptığından** bahisle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturması sonucunda, Edirne Valiliği İl Polis Disiplin Kurulu Başkanlığı'nın **tek işlemiyle 68 kez, ayrı ayrı 1 günlük aylıktan kesme cezası** verilmiştir. Başvurucu işlemin iptali için Edirne İdare Mahkemesi'nde dava açmış; ancak İdare Mahkemesi İYUK m. 5 uyarınca **dilekçenin reddine** karar vermiştir. İdare Mahkemesi kararında; Başvurucunun amirinden izinsiz olarak görevli olduğu il sınırları dışında 68 defa çıktığından hakkında disiplin cezası tesis edildiği, **her bir olayın birbirinden bağımsız olması nedeniyle Başvurucunun talepleri arasında maddi veya hukuki yönden bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunmadığı** belirtilerek **her bir aylıktan kesme cezasına karşı ayrı ayrı olmak üzere toplam 68 ayrı dava açılması gerektiği** ifade edilmiştir. Başvurucu **dava dilekçesini yenilemişse de İdare Mahkemesi; dava dilekçesinde aynı yanlışlığın tekrarlandığını, 68 ayrı disiplin cezasına karşı Başvurucunun yeniden aynı dilekçeyle dava açtığını** belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi de İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi tarafından reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi konuya ilişkin yaptığı değerlendirmede; İdare Mahkemesi'nin daha önce benzer konularda tek bir işlemle tesis edilen birden fazla disiplin cezasını içeren uyuşmazlıkları esastan incelediğine, Başvurucu tarafından **iptali istenen işlemlerin de niteliği gereği tek bir davayla incelenebileceğine**, Başvurucu hakkında verilen **disiplin cezaları tek bir işlemle tesis edildiğinden bu cezalar arasında maddi ve**

¹³⁷ İstanbul BİM. 8. İDD., E. 2022/367, K. 2022/670, T. 12.04.2022.

hukuki yönden bağlılık ile sebep-sonuç ilişkisi bulunduğu vurgu yapmıştır. Anayasa Mahkemesi kararında; Başvurucunun kendisi hakkında tesis edilen her disiplin cezası için ayrı ayrı olmak üzere toplam 68 dava açmak zorunda bırakılmasının **mahkemeye erişim hakkını ortadan kaldırarak Başvurucu üzerinde ağır bir külfete yol açtığını**, Anayasa m. 141/4 gereğince **davaların en az giderle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu**, dolayısıyla İdare Mahkemesi'nce **Başvurucunun katlanmak zorunda bırakıldığı mali külfetin orantısız olduğunu** ifade ederek Başvurucunun Anayasa m. 36'da güvence altına alınan **adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine** karar vermiştir¹³⁸.

Bu bağlamda, kişinin aynı fiili birden fazla gerçekleştirmesi sebebiyle idari makam tarafından bu kişiye yönelik birden fazla disiplin cezasını içerecek şekilde tek işlemle ceza verildiyse bu cezalar arasında İYUK m. 5/1 bağlamında maddi veya hukuki yönden bağlılık ve sebep-sonuç ilişkisi bulunduğu, işleme karşı idari yargıya gidildiyse idare mahkemesinin işlemi esastan incelemesi gerektiği; aksi durumun davacıyı mali külfete sokacağı, usul ekonomisine aykırı olacağı ve gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gerekse Anayasa'da düzenlenen adil yargılanma hakkını ihlal edeceği söylenebilir¹³⁹.

¹³⁸ AYM., Başvuru No. 2019/38387, T. 15.03.2023, R.G., T. 20.04.2023, S. 32169.

¹³⁹ Nitekim Konya Bölge İdare Mahkemesi, önüne gelen 9 uyuşmazlıkta ilk derece mahkemesince İYUK'un 5. maddesi uyarınca verilen **dilekçe ret kararı üzerine davacının anılan dilekçe ret kararının gereğini yerine getirerek 9 ayrı dava açmasını neden olduğu ve bu davalarda da** daha sonra incelenmeksizin **davanın reddine** karar verildiği, burada **idare mahkemesinin davacıyı yanlış yönlendirdiği ve davacının mağdur edildiği** gerekçesiyle -derdestlik nedeniyle- davanın incelenmeksizin reddine karşı yapılan istinaf başvuruları üzerine daha önce verilen **dilekçenin reddi kararını hukuka aykırı bularak** buna ilişkin **ilk derece mahkemesi kararını kaldırmıştır**. Anılan kararda şu ifadeler yer verilmiştir: "... İlk derece mahkemelerinin dilekçe ret kararları üzerine yenilenen davalarda verdikleri kararların itirazı aşamasında, **istinaf mahkemesinin salt dilekçe ret kararı uyarınca verilecek yenileme dilekçesinin dilekçe ret kararının gereklerine uygun olup olmadığını incelemekle yetinemeyeceği, bir anlamda davanın yenilenmesine gerekçe oluşturan dilekçe ret kararının da istinafa konu kararın evveliyatı olarak usul kurallarına uygun olup olmadığının irdelenmesi ve istinaf incelemesine konu edilmesi gerektiği** açıktır. Bu bağlamda, ... Üniversitesi ... Fakültesi ... Bölümü öğrencisi olan davacının yapmış olduğu itirazların değerlendirilmesi sonucunda toplam 9 adet dersi almasının uygun olduğuna karar verilmesine ilişkin ... Üniversitesi Yönetim Kurulunun 13.12.2016 tarih ve 42 Toplantı-2 Karar sayılı kararının tek bir işlem olması, davacı bakımından maddi ve hukuksal çerçevesi ile hukuksal sonuçlarının aynı olduğunun anlaşılması karşısında, aynı işlemin iptali istemiyle Adana 3. İdare Mahkemesinin 2017/241 Esasına kayden açılan davada, bu

Gerçi uygulamada genellikle birden çok disiplin cezasına karşı tek dilekçeyle dava açılmış olması halinde dilekçenin reddine karar verilebilmektedir. Genellikle bu tür dosyalarda İYUK'un 5. maddesi uyarınca verilen dilekçenin reddi kararlarına davacılar tarafından uyulmakta ve ayrı ayrı dilekçe ret kararında gösterilen şekilde davalar açılmaktadır. Bu nedenle de davacılar hak kaybına uğramamaktadırlar. Ancak davacıların dilekçe ret kararına rağmen yine bütün işlemlere karşı birlikte dava açmakta ısrar etmeleri halinde ise, ilk derece mahkemesince davanın reddine karar verilmiş olsa dahi bölge idare mahkemelerince bu kararlar mahkemeye erişim hakkının gereği olarak kaldırılmaktadır. Öte yandan, birden fazla işleme karşı birlikte dava açılması halinde, özellikle disiplin cezasına konu işlemlerden birisinin istinaf yolunda kesinleşecek olması karşısında diğerinin temyiz yolunun açık olması halinde iki dava konusu işlemin aynı dava dilekçesinde görülmesi sorun yaratabilecek bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında burada ilk derece mahkemesince dava dilekçesinin İYUK'un 5. maddesi uyarınca reddine karar verilmesi doğru olacaktır. Ancak eğer bu şekilde bir karar verilmemiş ve uyuşmazlığın esası hakkında karar verilmişse, artık ilgili istinaf dairesince işin esasına girilerek her iki işlem yönünden istinaf incelemesi

---

hususun 2577 sayılı Kanununun 5. madde hükmüne aykırı bir durum olarak değerlendirilmeyerek anılan Mahkemece verilen 08/11/2017 günlü, K: 2017/1272 sayılı karar ile dava konusu işlemin iptaline karar verildiği, dolayısıyla davacının bir diğer mahkemede haklı görülerek iptalle sonuçlanan davasıyla aynı nitelikteki davada verilen dilekçe ret kararı sonrasında yenilenen 9 ayrı davada da incelenmeksizin ret kararı verilmek üzere aleyhine ayrı ayrı olmak üzere avukatlık ücretine hükmedilmesinin, yargılama sürecinin mümkün olduğunca kısa olması ve yargılamanın en ucuz maliyetle yapılması yolundaki genel ilkelerin, ihtilaf konusu olayın özünü etkilemeyecek bir usul hükmüne feda edilmesi gibi bir durum ortaya çıkaracağı göz önünde bulundurulduğunda, davacının tek bir kararla tesis edilen işleme yönelik olarak tek dilekçeyle açtığı davada vermiş olduğu 03/03/2017 tarihli dava dilekçesinin 2577 sayılı Kanununun 5/1 maddesine uygun bir dilekçe olduğu, bu itibarla uyuşmazlığın tek bir davada görüm ve çözümünün mümkün olduğu sonucuna varıldığından, davacının usulüne uygun olarak düzenlediği dava dilekçesine yönelik olarak usul ve yasaya aykırı verilen dilekçe ret kararı sonrasında açılan davaların derdest olduğu gerekçesiyle incelenmeksizin reddi yönünde verilen istinafa konu Mahkeme kararında usul kurallarına ve hukuka uyarlık bulunmamıştır. ...” (Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2530, K. 2017/3175, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2531, K. 2017/3174, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2529, K. 2017/3173, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2521, K. 2017/3172, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2520, K. 2017/3171, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2525, K. 2017/3170, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2528, K. 2017/3169, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2527, K. 2017/3168, T. 14.12.2017; Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2526, K. 2017/3167, T. 14.12.2017).

yapmalı ve istinaf incelemesi sonucunda vermiş olduğu kararda; disiplin cezalarından biri hakkında kesin karar verildiği belirtildikten sonra temyiz yolu açık olan disiplin cezası için ise bu yolun açık olduğu ifade edilmelidir. Nitekim Konya Bölge İdare Mahkemesi kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile devlet memurluğundan çıkarma cezasının birlikte tek dilekçeyle dava konusu edildiği bir uyuşmazlıkta, davanın geldiği aşamada dilekçenin reddi kararı verilmesinin adil yargılanma hakkıyla bağdaşmayacağını ifade ettikten sonra her iki işlem yönünden istinaf incelemesi yaparak başvuru hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması yönünden kesin, devlet memurluğundan çıkarma cezası yönünden ise temyiz yolu açık olmak üzere karar vermiştir¹⁴⁰.

Örnek karar 4: “... konuları ve inceleme yöntemlerinin birbirinden farklı olması nedeniyle aralarında maddi veya hukuki bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunmayan ... taleplerden; Dava konusu işlemin, davacı hakkında uygulanan “görevden uzaklaştırmaya” ilişkin kısmının iptali ile bu döneme ilişkin mali ve sosyal hakların tazmini istemiyle ayrı, dava konusu işlemin, davacının “kamu görevinden çıkarıldığı” (ihraç sürecine ait) döneme ilişkin kısmının iptali ile bu dönemde zamanında ödenmeyen maaşların yasal faizinin tazmini ve bu dönemde ödenmeyen diğer parasal hakların ... tazmini istemine ayrı, ... banka promosyonlarına ilişkin kısmın dava konusu yapılması halinde bu talebe karşı ayrı, olmak üzere toplamda

¹⁴⁰ “... Her ne kadar uyuşmazlığa konu dava dilekçesinde birlikte dava konusu edilen kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile Devlet Memurluğundan Çıkarma cezası arasında yukarıda yer verilen 2577 sayılı Kanunun 5. maddesinde öngörülen anlamda sebep-sonuç ilişkisi ya da maddi veya hukuki bağıllık bulunmamakta ve bu nedenle dava konusu işlemlerini ayrı ayrı dilekçelerce dava konusu edilmesi gerekmekte ise de, ilk derece Mahkemesince davanın birlikte görüldüğü ve 03/03/2016 tarihinde açılan davanın 25/04/2017 tarihinde karara bağlandığı ve Dairemizce karar verildiği 13/12/2017 tarihi esas alındığında aradan 18 ay gibi bir sürenin geçtiği, dava konusu işlemlerden birisinin Devlet Memurluğundan Çıkarma cezası olması ve davacının uzun süredir görevinin başında bulunmaması nedeniyle her iki cezaya (işleme) karşı ayrı ayrı dilekçelerle dava açılması gerektiğinden bahisle dilekçe ret kararı verilmesi amacıyla dosyanın ilk derece Mahkemesine iade halinde, dosyanın yeniden incelenmesi için geçecek olan süre göz önüne alındığında davanın adil yargılama hakkı kapsamında makul sürede görülmesi için öngörülen yargılama süresinin de ihlal edilmiş olacağı, bunun da Anayasa'nın 141/4. maddesinde "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir." şeklinde düzenlenen usul ekonomisine aykırı olacağı, nitekim yukarıda yer verilen T.C. Anayasa hükmü ile AİHM ve AİHM'in Mesutoğlu/Türkiye davasında ifade ettiği hususlar da dikkate alınarak her iki kararın tek dilekçe ile tek dava içerisinde görülebileceği sonuç ve kanaatine varılarak işin esasına geçildi. ...” (Konya BİM. 3. İDD., E. 2017/2347, K. 2017/3145, T. 13.12.2017).

üç dava açılması gerekirken tek davada uyuşmazlık doğuran dilekçenin 2577 sayılı Kanun'un 5/1. maddesine de uygun olmadığı gerekçesiyle ... dilekçenin reddine karar verildiği, ... Davanın yasal süresi içerisinde yenilenmesinin ardından, ... yine tek davada uyuşmazlık yaratan yenileme dilekçesinin 2577 sayılı Kanun'un 5/1. maddesine de uygun olmadığı açıktır. ... yenileme amacıyla ... verilen üçüncü dilekçede de ısrarla ve bilinçli olarak karşı hukuksal yorumlarla "açıkta ve ihraçta geçen dönemlere ait parasal haklar" yine birlikte dava konusu yapıldığından, aynı yanlışlık yapıldığı tartışmasızdır. ... davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. ... ilk dilekçe ret kararının 2577 sayılı Kanun'un 3. ve 5. maddesine yönelik aykırılıklar sebebiyle, ... sayılı dilekçe ret kararının ise 2577 sayılı Kanun'un 5. maddesine yönelik aykırılık sebebiyle verildiği dikkate alındığında daha sonra yenilenen dilekçede de aynı yanlışlıkların yapıldığından bahisle, davanın reddine karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir. Öte yandan, 2577 sayılı Kanun'un 5. madde hükmünde belirtilen tek dilekçe ile dava açılabilmesine yönelik koşulların içeriği açıklanmamış olup belirtilen koşulların her somut olayda yargı yerince değerlendirilmesi gerekmektedir. ... davacının açıkta ve ihraçta geçen dönemlere ait parasal hak talepleri arasında ... maddi veya hukuki bağıllık bulunması nedeniyle dilekçe ret sebebi oluşturmayacağı ... Açıklanan nedenlerle; davacının istinaf başvurusunun kabulüne, ... Bursa 2. İdare Mahkemesinin ... kararının kaldırılmasına ...¹⁴¹.

Yukarıdaki kararda bölge idare mahkemesi ilk derece mahkemesi kararının İYUK'un 5. maddesine ilişkin yorumunu hukuka aykırı bularak kararı kaldırmıştır. Bize göre de davacının açıkta geçen sürelerle ilişkin parasal hak taleplerinin arasında maddi veya hukuki yönden bağıllık olduğu açık olup bu talepler birlikte ve tek dilekçeyle dava konusu edilebilecektir.

Örnek karar 5: "... imar para cezalarına dair ödeme emrinin ve ... imar para cezasının iptali talebiyle ... dava açtığı, anılan Mahkeme Hakimliği'nin ... kararı ile, ödeme emri ve idari para cezasına ayrı dava açılması gerekçesiyle dilekçenin reddine karar verildiği, ... Olayda ... safahatı anlatılan dava dilekçesi ve U.Y.A.P kayıtları birlikte değerlendirildiğinde; davacının ilk dilekçe ret kararı üzerine, uyuşmazlık konusu idari para cezasını, Mahkemenin E: 2020/537 sayılı dosyasında, işbu davanın konusunu oluşturan ... ödeme emrini ise E: 2020/536 sayılı dosyasında dava konusu ettiği açık olup yenilenen dava dilekçesinde aynı yanlışlığın yapıldığından bahisle ... davanın reddine ilişkin Mahkeme kararında hukuka uyarlık

¹⁴¹ Bursa BİM. 2. İDD., E. 2021/2199, K. 2022/30, T. 10.02.2022.

görülmemiştir. ... istinaf başvurusunun kabulü ile İzmir 6. İdare Mahkemesi'nce verilen ... kararın kaldırılmasına ...¹⁴².

Bu kararda da aslında biraz dikkat gösterilerek farkına varılacak bir hususun ilk derece mahkemesince gözden kaçırılmış olmasına dikkat çekilmiştir. Zira ilk dilekçe ret kararından sonra davacı dilekçe ret kararı doğrultusunda dava dilekçesini yenilemiş ve iki ayrı dava açmıştır. Ancak ilk derece mahkemesince bu husus gözden kaçırılmıştır. Öte yandan, kanaatimizce ilk dilekçe ret kararı da doğru ve yerinde bir karar değildir. Zira ödeme emri ile idari para cezaları arasında sebep-sonuç ilişkisi bulunması nedeniyle birlikte tek dilekçeyle dava konusu edilmelerinde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Örnek karar 6: "... dilekçe ret kararlarında belirtilen yanlışlıklar düzeltilmeksizin, ödeme emirlerine karşı ayrı ayrı dava açılması gerekirken davanın 2577 sayılı Yasanın 5/1. maddesine aykırı olarak yeniden tek dilekçeyle açıldığı gerekçesiyle 2577 sayılı Yasanın 15/5. maddesi uyarınca reddeden İzmir 4. Vergi Mahkemesi Hakimliği kararının, yasal dayanaktan yoksun olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir. ... İzmir Bölge İdare Mahkemesi'nce işin gereği görüşülüp düşünüldü: İzmir 4. Vergi Mahkemesi Hakimliğince verilen ... kararın dayandığı gerekçe usul ve yasaya uygun olup, kararın bozulmasını gerektiren başka bir neden de bulunmamaktadır. ... itirazın reddine, anılan kararın onanmasına ...¹⁴³.

Somut olayın özelliğine göre bazı işlemlere karşı ayrı ayrı dava açılması gerekebilmektedir. Bu durumlarda davacının tek dilekçeyle dava açmakta ısrar etmesi halinde davanın reddine karar verilmesinde sakınca bulunmamaktadır. Özellikle idarelerce düzenlenen ödeme emirlerinin içeriğinde bazen idari para cezaları ile vergi alacakları birlikte aynı ödeme emrine konu edilebilmektedir. Bu durumda, dava konusu işlemin bir kısmı vergi mahkemelerinin görevine girerken, diğer bir kısmı (idari para cezalarına yönelik kısım) idare mahkemelerinin görev alanına girmektedir. Bu halde, dava önüne gelen ve dava konusu ödeme emrinin tamamı dava edilen ilk derece vergi mahkemesince ödeme emrinin İYUK m. 5'e göre ayrılarak dava konusu edilmesi amacıyla dilekçenin reddine karar verilebilecektir. Bu şekilde karar verilmesi davacının bir an evvel idare mahkemesinde davasını açması bakımından da davacı yararlıdır. Zira ilk derece vergi mahkemesince işin esasına girilerek nihai karar verilirken, dava konusu edilen ödeme emrinin idari para cezalarına ilişkin nihai kararda kısmen görev yönünden

¹⁴² İzmir BİM. 4. İDD., E. 2020/2036, K. 2020/1566, T. 26.11.2020.

¹⁴³ İzmir BİM., E. 2008/3264, K. 2009/211, T. 20.01.2009.

davanın reddine karar verilmesi davacının görevli yargı yerinde dava açma süresini geciktirecektir. Bu gibi durumlarda dilekçenin İYUK'un 5. maddesi uyarınca reddi davacı lehine bir karar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örnek karar 7: Oyçokluğuyla alınan kararda, ilk derece mahkemesince İYUK'un 15/5. maddesi uyarınca verilen davanın reddi kararı şu ifadelerle onanmıştır: "... Davayı hemşehri sıfatıyla açan davacılar, **nazım imar planının uygulama imar planlarına dayanak teşkil ettiği, bu nedenle sebep-sonuç ilişkisinin olduğunu ileri sürmüşse de, davanın ... ada, ... sayılı ve ... sayılı parsellere ilişkin olduğu ve iki ayrı parsel için ayrı dava açılması gerektiği** açıktır. ... anılan taşınmazlara ilişkin 1/1000 ölçekli uygulama imar planları farklı işlemlerle kabul edilmiştir. ... gerekçeler yerinde bulunarak; İstanbul 6. İdare Mahkemesinin ... **temyize konu kararının onanmasına** ... ". Ancak kararda hak arama özgürlüğü ve mahkemeye erişim hakkına değinilen karşı oy bulunmaktadır¹⁴⁴.

Örnek verdiğimiz olaydaki gibi zaman zaman ayrı ayrı parsellerdeki taşınmazlar için ayrı ayrı dava açılması gerektiği yönünde kararlar olmakla birlikte, bu tür davaların tek dilekçeyle görüldüğü davalar da bulunmaktadır. İlk derece mahkemesince işlemler tek tek aynı davada değerlendirilmekte ve tek bir karar yazılmaktadır. Bu durumda, temyiz mercii olarak dosya önüne gelen Danıştay tarafından da her bir işlem tek tek incelenmekte ve dava açılmasından itibaren aradan uzun bir süre geçmiş olması nedeniyle artık dilekçenin reddine karar verilmesi gerektiği yönünde kararlar verilmemektedir.

Örnek karar 8: "... Dava; zabıt katibi olarak görev yapan davacı tarafından, 657 sayılı Kanununun 125/D-(f) maddesi uyarınca 3 yıl süreyle **kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına ilişkin ... İdari Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığının 06.06.2013 günlü ve 2013/76 sayılı işleminin iptali ile Adalet Bakanlığı Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Yönetmeliğinin 18. maddesinin iptali istemiyle açılmıştır. ... bakılan uyuşmazlıkta, dava konusu disiplin cezasına dayanak alınmayan ve aylıktan kesme cezasını gerektiren haller, uyarma ve kınama cezalarına**

¹⁴⁴ "... davacıların aynı ada üzerindeki taşınmazlara ilişkin imar planlarının iptali istemiyle bakılan davayı açtığı, taşınmazlara ilişkin farklı tarihli uygulama imar planları yapılmış ise de, dayanak nazım imar planının aynı plan olduğu, ancak ... parsel sayılı taşınmaza ilişkin nazım imar planının iptalinin istenmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda, işlemler arasında maddi veya hukuki yönden bağıllık bulunduğundan, İdare Mahkemesince, işin esasının incelenmesi suretiyle bir karar verilmesi gerekirken, dilekçe ret kararı üzerine verilen dilekçede aynı yanlışlıklar yapıldığından bahisle davanın reddine yönelik kararda hukuka uyarlık bulunmamaktadır. ..." (Dan. 6. D., E. 2015/978, K. 2019/3050, T. 24.04.2019).

karşı başvuru yolu, Yüksek Disiplin Kurulu'nun karar süresi ve usulleri, te-
kerrür, disiplin cezalarına itiraz, cezaların sicilden silinmesi konularını dü-
zenleyen **maddelerin iptalinin istenildiği**, davacının 657 sayılı Devlet Me-
murları Kanunu'nun 125/D-(f) maddesi uyarınca 3 yıl süreyle kademe iler-
lemesinin durdurulması cezası ile cezalandırıldığı da dikkate alındığında
**dava konusu disiplin cezasıyla iptali istenen Yönetmelik hükümleri ara-
sında yukarıda metnine yer verilen mevzuat metninde belirtilen nitelikte
maddi veya hukuki yönden bağlılık ya da sebep-sonuç ilişkisinin bulun-
madığı ve aynı dilekçe ile dava konusu edilmesinin hukuken mümkün
olmadığı** gerekçesiyle Dairenin ... kararıyla **dilekçenin reddine** karar veril-
diği, davacının ... **yenileme dilekçesinde** ... Dairenin ... dilekçe ret kara-
rında belirtilen **yanlışlıkların tekrar edildiği** gerekçesiyle, ... **davanın red-
dine** karar verilmiştir. ... Temyiz edilen kararlar ilgili dosyanın incelenme-
sinden; ... Danıştay ... Dairesince verilen kararın usul ve hukuka uygun bu-
lunduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını
gerektirecek nitelikte olmadığı anlaşıldığından, davacının **temyiz isteminin
reddine**, ... **kararının onanmasına** ...¹⁴⁵.

Konuya ilişkin bu son kararımız da İYUK'un 5. maddesinin getirilme
amacına uygun düşmektedir. Zira davacının iptalini istediği disiplin cezasına
ilişkin işlem ile dayanak gösterdiği düzenleyici işlem arasında herhangi bir
maddi veya hukuki yönden bağlılık bulunmamaktadır. Burada davacı disiplin
cezasına ilişkin işlemi, düzenleyici işlemle birlikte dava konusu ederek
aslında ilk derece mahkemesi olarak görevli olmayan Danıştay'ın ilk derece
mahkemesi olarak davaya bakmasını sağlamak istemiştir. Olayda Danış-
tay'ın ilk derece mahkemesi olarak, hatta istinafta kesinleşen bir karar ol-
ması nedeniyle temyiz mercii olarak dahi görevli olmadığı bir davayı kanuna
karşı hile yoluyla bakmasının sağlanması amaçlanmış olup Danıştay tara-
findan buna müsaade edilmemiştir.

2. Birden Fazla Kişi Tarafından Tek Dilekçeyle Dava Açılması - Hak veya Menfaatlerinde İştirak Bulunmayan Birden Fazla Kişi Tarafından Müşterek Dilekçeyle Dava Açılması (İYUK m. 5/2)

Birden fazla kişinin müşterek (ortak) dilekçeyle dava açabilmesi için
davacıların hak veya menfaatlerinde iştirak bulunması ve davaya yol açan
maddi olay veya hukuki sebeplerin aynı olması gerekir. Bu bağlamda vur-
gulamak gerekir ki, kişilerin aynı parselin maliki olmaları halinde birlikte

¹⁴⁵ Dan. İDDK., E. 2014/4966, K. 2017/345, T. 06.02.2017.

dava açabilmeleri mümkünken; aynı yerde görev yapan kamu görevlilerinin kamu görevlerini yürütürken işledikleri bir disiplin suçu üzerine aynı soruşturmayla verilen disiplin cezalarına karşı bütün davacıların tek bir dilekçeyle dava açmalarına imkan bulunmamaktadır. Zira burada her bir davacı için ayrı ayrı disiplin cezası işlemi tesis edilmiş olacak ve her birisinin muhatap olduğu işleme karşı ayrı ayrı dava açması gerekecektir.

Örnek karar 1: “... Mardin İdare Mahkemesi’nce verilen ... davanın reddi kararının; işlemlerin neden ve sebebinin bir olduğu, bu sebeplerin varlığı halinde tek bir dilekçeyle dava açılabileceği hükme bağlanmış olduğu, tarh edilen cezaların aynı hukuki gerekçeye dayandığı düşünülerek davacı ismiyle ve şirket ortağı sıfatıyla tek dava açıldığı, ödeme emri numaralarının karışması nedeniyle haklı olarak vergi dairesinin davacıya gönderdiği ödeme emrinin son rakamı olan 14 yerine 10 yazmak suretiyle dava açılmış olduğu, kararlarda istenilen tüm hususların yerine getirilmiş olduğu ileri sürülerek istinaf yoluyla incelenip kaldırılması istenilmektedir. ... Gaziantep Dördüncü İdari Dava Dairesi’nce ... dava dilekçesinde davacı olarak H.E.’nin gösterilmesi gerektiği hâlde, davacı ismi olarak şirket adına da yer verilerek şirket adına vekâleten kendisi adına asaleten ibaresine yer verildiği, ... davanın reddine ilişkin karardan önce verilen dilekçe ret kararına esas alınan dilekçe ile bu karar üzerine verilen yenileme dilekçesinde yapılan hataların birbirinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. ... dilekçe ret kararında belirtilen yanlışlıkların, yenileme dilekçesinde aynen tekrar edilmediği anlaşıldığından, yeniden dilekçenin reddine karar verilmesi gerekirken davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararında usûl kurallarına uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır. ...”¹⁴⁶.

Örnek karar 2: “... Resmi Gazete’de yayımlanan ... sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı’nın ... ilinde bulunan alanların orman sınırları dışına çıkarılmasına ilişkin kısmının iptali istenilmektedir. ... Dava konusu işlemin iptali istemiyle ... Barosu Başkanlığı ve Y.H. tarafından birlikte dava açıldığı görülmektedir. Dava konusu işlem yönünden davacıların hak veya menfaatlerinde iştirak bulunmadığının anlaşılması karşısında dava dilekçesinin 2577 sayılı Kanun’un 5. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu itibarla, dava konusu işlemin iptali istemiyle her iki davacı tarafından ayrı ayrı dava açılması gerekmektedir. ... yeniden düzenlenecek ayrı ayrı dilekçelerle, gerekli harç ve masrafları yatırılmak suretiyle dava açmakta serbest olmak üzere dava dilekçesinin reddine ...”¹⁴⁷.

¹⁴⁶ Gaziantep BİM. 4. İDD., E. 2020/4992, K. 2021/926, T. 01.03.2021.

¹⁴⁷ Dan. 8. D., E. 2022/1656, K. 2022/2215, T. 31.03.2022.

Örnek karar 3: “... Bitişik nizamda bulunan iki farklı kişiye ait binanın ara duvarının kaldırılarak tek iş yeri oluşturmak suretiyle ruhsata aykırı imalat yapılması halinde, **her davacı için ayrı encümen kararı ile 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca yıkım ve para cezası verilmesine ilişkin işlem tesis edilmesi nedeniyle her bir davacı tarafından kendisi adına tesis edilen işleme karşı ayrı ayrı dava açılması gerektiği ...**”¹⁴⁸.

Örnek karar 4: “... 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca verilen para cezasına ilişkin dava konusu encümen kararının **birden fazla bağımsız bölümde gerçekleştirilen farklı nitelikteki ruhsata aykırılıklara ilişkin olduğu, davacılar tarafından ayrı ayrı dava konu edilmesi gerektiğinden, idare mahkemesince dava dilekçesinin reddine karar verilmesi gerektiği ...**”¹⁴⁹.

Yukarıdaki dört örnekte de birden çok davacının birlikte dava konusu ettikleri işlemlere karşı tek dilekçeyle dava açamayacakları haller verilmiştir. Bu kararlar kanaatimizce de yerinde kararlardır. Her bir davacının kendisini ilgilendiren işlem için ayrı dava açması İYUK'un 5/2 hükmünün bir gereği olduğu gibi yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından da yerinde bir uygulama olacaktır.

SONUÇ

İdari yargılama usulünde yazılı yargılama usulü geçerli olduğu için dava, savunma ve beyan dilekçelerinin yazılı olarak ilgili yargı yerlerine verilmesi gerekmektedir. Özellikle dava dilekçesinin taşınması gereken hususlar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kanun'da yer alan düzenlemelere aykırılıklar durumunda ise, dava dilekçesinin reddine karar verileceği ifade edilmiştir. Dava dilekçesinin reddi halinde davacının aslında bir hak kaybı olmamaktadır. Ancak davacının yargı yerince belirtilen eksikliği gidermemesi, bir başka deyişle aynı yanlışlığa devam etmesi halinde davanın reddine karar verilmekte olup davanın esasına girilmemektedir. Dava dilekçesinin reddi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru imkanı mevcut değilken; dilekçe ret kararı üzerine sunulan yenileme dilekçesinde benzer yanlışlıkların yapıldığından bahisle verilen davanın reddi kararlarına karşı ise istinaf kanun yoluna başvurmak mümkündür. İlgili bölge idare mahkemesi dairesince davanın reddine ilişkin karar ve bu kararın gerekçesi olan dilekçe ret kararları üzerinde inceleme

¹⁴⁸ Dan. 14. D., E. 2016/1651, K. 2018/3126, T. 09.05.2017.

¹⁴⁹ Dan. 14. D., E. 2014/10456, K. 2018/2424, T. 18.04.2017.

yapılarak verilen kararın doğru ve hukuka uygun olup olmadığı yönünde denetim yapılmaktadır.

Uygulamada idari yargı yerlerinde açılan davalar üzerine dava dilekçesinde ilk inceleme yapılmakta ve İYUK'ta sayılan ilk inceleme konuları yönünden dava dilekçeleri incelenmektedir. İlk inceleme konularından herhangi birinde bir aykırılık bulunması halinde öncelikle bu hususlar yönünden karar verilmesi davanın gereksiz yere uzamasının önüne geçilmesine imkan sağlayacaktır. Süresinde açılmayan bir davada dava dosyasının tekemmül ettirilerek daha sonra davanın süresinde açılmadığına karar verilmesi gereksiz yere zaman kaybına ve masrafa neden olacağı gibi yargı yerlerini de oyalamış olacaktır. Benzer şekilde, yanlış hasma karşı açılan bir davanın yanlış hasımla tekemmül ettirildikten sonra karar aşamasında doğru hasmın tespiti üzerine doğru hasma tebligata çıkılması ve dosyanın doğru hasımla tekemmülü de davaların makul sürede görülmesinin önündeki bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer hususlar görevli ve/veya yetkili olmayan bir konuda dosyanın tekemmül ettirilmesinde de söz konusudur. Bu nedenle idari yargı yerlerinde ilk inceleme konularında yapılacak olan inceleme çok büyük bir önem arz etmektedir.

İşte bu ilk inceleme konularından birisi de dava dilekçesinin İYUK'un 3 ve 5. maddesine uygun olup olmadığının saptanmasıdır. Dava dilekçesinde yukarıda da belirttiğimiz üzere birtakım özellikler bulunması yazılı yargılama usulünün geçerli olmasının doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla davacıların dava dilekçelerinde birtakım usulü hususlara yer vermesi gerekmektedir. Dava dilekçesinin taşınması gereken hususların dava dilekçesini inceleyen hakim tarafından ilk incelemede gözetilerek bir aykırılık varsa derhal giderilmesinin istenmesi makul sürede yargılanma hakkının bir gereğidir.

Uygulamada daha ziyade İYUK'un 3. maddesi uyarınca verilen dilekçenin reddi kararlarıyla ilgili uyumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Dava dilekçesinde bulunması gereken hususlara açıkça İYUK'ta yer verilmiş olmakla birlikte, burada sayılan hususların katı yorumlanıp yorumlanmayacağı hususunda idari yargı hakimine büyük bir görev düşmektedir. Özellikle ilgili idarelerin elinde bulunan veya ara kararlarla istenerek temin edilebilecek olan bilgi ve belgelerin yokluğu ve/veya dava dilekçesine eklenmemesi nedeniyle dilekçenin reddine karar verilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz. Dava konusu işlemin tebliğ tarihinin belirtilmemesi veya dava konusu işlemin eklenmemiş olması gibi hususların tek başına dilekçenin reddi sebebi olarak görülmemesi yargılamanın hızlanması bakımından önem taşımaktadır.

Öte yandan, dava dilekçesinde dava konusu edilen işlemlerin açık ve net olarak ortaya konulması da gerekmektedir. Dava dilekçesi önüne gelen idari yargı hakimi yargılama yapacağı işlemin ne olduğunu bu dilekçeden anlayabilmelidir. Eğer dava dilekçesinden bu husus anlaşılıyorsa, davacının dava açmaktaki meramı tam olarak belli değilse bu takdirde dilekçenin reddine karar verilmesinden kaçınılmamalıdır.

Burada uygulamada karşımıza çıkan birtakım problemler de olmaktadır. Bilhassa davacının dava konusu ettiği işlemin açıkça tarihini, sayısını belirtmesine rağmen dava dilekçesinde bu işlemin dayanağı olan işlem ve işlemlerin de hukuka aykırılığından söz etmesi halinde bu işlemlerin sebep unsuru yönünden incelenip incelenemeyeceği ve anılan işlemler hakkında da ayrıca ve açıkça iptal talebinde bulunulup bulunulamayacağı problemleri olan hususlardandır. Özellikle birbiriyle sebep-sonuç ilişkisi bulunan bu tür zincir işlemlerden birisine karşı dava açılmamış ve o işlemin idari anlamda kesinleşmiş olması halinde sonraki işlemle yeniden dava edilip edilemeyeceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, idari istikrar ilkesi mi korunacak yoksa sonraki idari işlemin sebep unsuru olarak kesinleşmiş idari işleme karşı dava açma süresi mi canlandırılacaktır? Kanaatimizce somut olayın özelliğine göre bu konuda uygulayıcıların karar vermesi gerekmektedir. Birbirinden ayrılamaz nitelikteki işlemler için dava konusu işlemin sebep unsuru yönünden dava konusu edilmeyen önceki işlem de hukuka uygunluk denetimine tabi tutulabilir. Ancak birbirinden bağımsız işlemler için ve artık sebep unsuru açık ve net olmadığı durumlarda, ilk işlemin dava konusu edilmemiş olması sonradan tesis edilen işlemle geçen dava açma süresini canlandırmayacaktır. Örneğin, işyeri açma ve çalışma ruhsatının iptaline karar verilmesi ve bu işleme karşı dava açılmamış olmasından sonra bu işleme dayalı olarak gerçekleştirilen mühürleme işleminde mühürleme işleminin dayanağı olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatının iptali talebi sebep unsuru olarak bu işlemde incelenemeyecektir.

Öte yandan, davacının talebinin açık ve net olması iptal edilecek olan işlemin belirlenebilir olması bakımından önem taşımaktadır. Dolayısıyla dava dilekçesinin açık, anlaşılır, somut ve net ifadeler içermemesi de dilekçenin reddi sebebi olarak görülebilir. Ancak bu bağlamda mahkemelerce aşırı şekilci yorumdan kaçınılması gerekmektedir. Zira aşırı usulü yorum yoluyla davacının adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının engellenmesi gibi bir neticeyle karşılaşılması söz konusu olabilir. Bu durumda, gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ihlal kararları verilebilir.

İYUK'ta düzenlenen ikinci bir dilekçenin reddi sebebi ise, 5. maddede tek (aynı) dilekçeyle birden fazla işlemin iptalinin istenilip istenilemeyeceği ile birden fazla kişinin tek dilekçeyle dava açıp açamayacağı meselesidir. Uygulamada İYUK m. 3'e göre bu konudaki uyuşmazlık sayısı daha azdır. Zira konu yoruma çok açık olmadığı gibi genellikle davacılar tarafından dilekçe ret kararının gereği de yerine getirilmektedir. Ayrıca davacıların tek dilekçeyle birden fazla işleme dava açması hallerinde verilen dilekçe ret kararına uymamaları durumunda da istinaf incelemesi yapan bölge idare mahkemelerince bu durum davanın reddi sebebi olarak görülmeyebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil:** Türk İdari Yargılama Hukuku, Yenilenmiş 4. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2020.
- Ardıçoğlu, Artuk:** “İdari Yargıda Tanık”, Yaklaşım Dergisi, S. 215, 2010, www.adaletbiz.com.
- Atay, Ender Ethem:** İdari Yargılama Hukuku (İİBF-SBF ve MYO’lar için), Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Bal, Yakup/Karabulut, Mustafa/Şahin, Yahya:** İdari Yargılama Usulü ile İlgili Danıştay 10. Dairesinin Seçilmiş Kararları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.
- Bilgin, Hüseyin:** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Türk İdari Yargısına Yansımaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Bilgin, Hüseyin:** İdari Davalar ve Çözüm Yolları, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, (İdari Davalar).
- Bilgin, Hüseyin:** “İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması Konusu”, Adalet Dergisi, S. 35, 2009, s. 86-106.
- Candan, Turgut:** “Hukuk Muhakemeleri Kanununun Hükümlerinin İdari Davalarda Uygulanabilirliği”, www.turgutcandan.com.
- Candan, Turgut:** İdari Yargı’da Uyuşmazlığın Başlangıcından Sona Ermesine Kadar, Yargılamanın Tüm Aşamalarıyla İlgili Dilekçe Yazım Rehberi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Çağlayan, Ramazan:** İdari Yargılama Hukuku, Güncellenmiş 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, (İdari Yargılama Hukuku).
- Çağlayan, Ramazan:** “İdari Yargılama Usulünde Tanık Delilinin Yeri”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 3-4, 2003, s. 195-206.
- Çınarlı, Serkan/Ağar, Baykal:** “İdari Yargıda Duruşmaların Verimliliği Sorunu”, KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2016, s. 45-65.
- Derdiman, R. Cengiz:** “İdari Yargıda Birden Fazla Davanın Tek Dilekçe ile Açılması: Türk İdari Yargılama Usulü Kanununun 5. Maddesinin Anlamı ve Kapsamı Üzerinde Değerlendirmeler”, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2020, s. 249-295.

- Eraslan, Yunus/Boz, Selman Sacit:** “İdari Yargılama Usulünde İncelenmeksizin Ret Kararları”, Türk İdare Dergisi, S. 488, 2019, s. 203-243.
- Erkut, Celâl/Soybay, Selçuk:** Anayasa ve İdari Yargılama Hukukuna İlişkin Kanunlar, Yenilenmiş 5. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001.
- Gözübüyük, A. Şeref:** Yönetmelik Yargı, Güncelleştirilmiş 37. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2020.
- Gözübüyük, A. Şeref/Dinçer, Güven:** İdari Yargılama Usulü, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 1999.
- Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut:** İdare Hukuku, C. II - İdari Yargılama Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 1999.
- Hondu, Selçuk:** “İdari Yargılama Usulünde Deliller ve Şahit”, Günışığında Yönetim II - Yargısal Korunma, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 289-302.
- Işıklar, Celâl:** “İdari Yargıda Derdestlik”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1, 2012, s. 63-106.
- Işıklar, Celâl:** “İdari Yargılamada İlk İncelemenin Sıra, Düzen ve Usulü”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 6, 2011, s. 69-140.
- Kalabalık, Halil:** İdari Yargılama Usulü Hukuku, 5. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2013.
- Kaneti, Selim:** Vergi Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.
- Kaplan, Gürsel:** İdari Yargılama Hukuku, Güncelleştirilmiş 6. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2020.
- Karakoç, Yusuf:** Türk Vergi Yargılaması Hukukunda Delil Sistemi, Denge Yayınevi, İzmir 1994.
- Koçak, Nazım Taha:** Tam Yargı Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Kumrulu, Ahmet:** Vergi Yargılama Hukukunun Kuramsal Temelleri İşlev-Yapı-İlkeler-Nitelik, Ankara 1989.
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder:** Medeni Usul Hukuku, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.
- Onar, Sıddık Sami:** İdare Hukukunun Umumi Esasları, C. 3, Hak Kitabevi, İstanbul 1966.
- Özdemir, Halit Eyüp:** İdari Yargıda Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Özel, Kadir Can:** “İdari Sözleşmelerin Ölçütleri Üzerine Bir Değerlendirme”, Ombudsman Akademik Dergisi, S. 12, 2020, s. 181-220.

- Özel**, Kadir Can: “İdari Yargıda İstinaf Sistemi Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 44, 2020, s. 45-81.
- Sancakdar**, Oğuz: “İdari Yargıda Tek Dilekçe ile Dava Açma (Karşılaştırmalı Hukuki Analiz)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, 2007, s. 223-270.
- Tan**, Turgut: İdare Hukuku, Güncelleştirilmiş 8. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2019.
- Tezel**, Adnan: “Türk Vergi Hukukunda İspat ve Delil Sistemi”, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Reşat Kaynar’a Armağan, İstanbul 1981, s. 251-268.
- Ulusoy**, Ali D.: İdari Yargılama Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Ulusoy**, Ali D.: Yeni Türk İdare Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, (İdare Hukuku).
- Yıldırım**, Ramazan/**Çınarlı**, Serkan: Türk İdari Yargılama Hukuku Dersleri, Astana Yayınları, Ankara 2018.
- Yıldırım**, Turan/**Fiş Üstün**, Gül: Açıklamalı-Notlu İdari Yargılama Usulü Kanunu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Zabunoğlu**, Yahya: “İdari Yargılama Usulü: Genel İlkeler ve Pozitif Düzenlemeler”, İdari Yargıda Son Gelişmeler Sempozyumu, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları, Ankara 1982, s. 87-101.

KISALTMALAR

AYM.	: Anayasa Mahkemesi
BİM.	: Bölge İdare Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
D.	: Daire
Dan.	: Danıştay
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
E-imza / e-imza	: Güvenli Elektronik İmza
e-tebligat	: Elektronik Tebligat
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK.	: İçtihatları Birleştirme Kurulu
İDD.	: İdari Dava Dairesi
İDDK.	: İdari Dava Daireleri Kurulu
İYUK	: 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
No.	: Numara
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
VDD.	: Vergi Dava Dairesi
VDDK.	: Vergi Dava Daireleri Kurulu
Y.	: Yıl
Yönetmelik	: 11.07.2015 Tarihli Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin İdari İşler ile Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesi Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik